МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Оцінка ефективності управління оборотними коштами ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0724-фк-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньої програми Фінанси і кредит
А.П. Воловик

Керівник к.е.н., доцент Герасимова В.О.
Рецензент к.е.н., доцент Лепьохін О.В.

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма Фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____А.В. Череп

«____»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Воловик Аделіні Павлівні

1. Тема роботи: «Оцінка ефективності управління оборотними коштами ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд»
керівник роботи: Герасимова Віталія Олександрівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 25 березня 2025 р. № 440-с.

2. Строк подання студентом роботи: 03 листопада 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності компанії «УКРБУД», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розглянути сутність та структуру оборотних коштів; дослідити особливості управління оборотними коштами; систематизувати методику аналізу та оцінки ефективності управління оборотними коштами підприємства; дослідити динаміку економічних показників діяльності компанії «УКРБУД»; здійснити аналіз складу та структури оборотних коштів компанії «УКРБУД»; провести оцінку ефективності управління оборотними коштами підприємства; розробити шляхи оптимізації джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві; запропонувати напрямки удосконалення управління оборотними коштами компанії «УКРБУД».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 13 рис., 19 табл. і 6 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Герасимова В.О., доцент	16.05.2025 р.	16.05.2025 р.
2	Герасимова В.О., доцент	17.06.2025 р.	17.06.2025 р.
3	Герасимова В.О., доцент	01.08.2025 р.	01.08.2025 р.

7. Дата видачі завдання: 02 квітня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	02.04.2025 р. – 07.05.2025 р.	виконано
2.	Виконання вступу	08.05.2025 р. – 15.05.2025 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	16.05.2025 р. – 16.06.2025 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	17.06.2025 р. – 31.07.2025 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	01.08.2025 р. – 15.09.2025 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	16.09.2025 р. – 30.09.2025 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.10.2025 р. – 02.11.2025 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	03.11.2025 р.	виконано

Студент _____ А.П. Воловик
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ В.О. Герасимова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 101 с., 13 рис., 19 табл., 70 джерел.

Об’єктом дослідження є ефективність управління оборотними коштами компанії «УКРБУД».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із оцінкою ефективності управління оборотними коштами підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства.

Завдання: 1) дослідити теоретичні аспекти управління оборотними коштами підприємства; 2) провести аналіз ефективності управління оборотними коштами компанії «УКРБУД»; 3) розробити заходи щодо підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства.

Методи досліджень: у роботі були використані методи теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу для дослідження сутності оборотних коштів підприємства, теоретичних засад управління ними; системного і комплексного підходу для обґрунтування теоретико-методичного підходу до оцінки ефективності використання активів підприємства; статистичні та графічні для аналізу стану і тенденцій динаміки оборотних коштів підприємства.

Одержані результати та їх новизна: 1) проведено оцінювання ефективності управління оборотними коштами компанії «УКРБУД»; 2) розроблено шляхи оптимізації джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві; 3) запропоновано напрямки удосконалення управління оборотними коштами компанії «УКРБУД».

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства можуть бути використані в його практичній діяльності.

ОБОРОТНІ КОШТИ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ, ГРОШОВІ КОШТИ, ЗАПАСИ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

SUMMARY

Qualification work: 101 p., 13 fig., 19 tables, 70 sources.

The object of the study is the efficiency of working capital management of the company «UKRBUD».

The subject of the study is a set of theoretical principles and applied problems related to the assessment of the efficiency of working capital management of the enterprise.

The purpose of the qualification work is to analyze theoretical, methodological and organizational provisions and develop practical recommendations for improving the efficiency of working capital management of the enterprise.

Tasks: 1) to investigate the theoretical aspects of working capital management of the enterprise; 2) to conduct an analysis of the efficiency of working capital management of the company "UKRBUD"; 3) to develop measures to improve the efficiency of working capital management of the enterprise.

Research methods: the work used methods of theoretical generalization, analysis and synthesis to study the essence of the enterprise's working assets, the theoretical principles of their management; a systematic and comprehensive approach to justify the theoretical and methodological approach to assessing the efficiency of using the company's assets; statistical and graphical for analyzing the state and trends of the dynamics of the company's current assets.

The results obtained and their novelty: 1) an assessment of the efficiency of working capital management of the company "UKRBUD" was carried out; 2) ways to optimize the sources of financing working capital at the company were developed; 3) directions for improving the management of working capital of the company "UKRBUD" were proposed.

The practical significance of the results obtained. Proposals for improving the efficiency of the management of the company's working capital can be used in its practical activities.

CURRENT ASSETS, CURRENT ASSETS MANAGEMENT, CASH, INVENTORY, ACCOUNTS RECEIVABLE

ЗМІСТ

ВСТУП 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ
1.1 Сутність та структура оборотних коштів 12
1.2 Особливості управління оборотними коштами 22
1.3 Методика аналізу та оцінки ефективності управління оборотними коштами підприємства 33
2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ КОМПАНІЇ «УКРБУД»
2.1 Динаміка економічних показників діяльності компанії «УКРБУД» 45
2.2 Аналіз складу та структури оборотних коштів компанії «УКРБУД» 54
2.3 Оцінка ефективності управління оборотними коштами підприємства 62
3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА
3.1 Оптимізація джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві 70
3.2 Напрями удосконалення управління оборотними коштами компанії «УКРБУД» 79
ВИСНОВКИ 90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 93
Декларація академічної доброчесності здобувача 102

ВСТУП

Відомо, що оборотні кошти промислових підприємств складають основну частину їхніх активів. Оборотні кошти, які використовуються в компаніях, є для них найважливішим економічним ресурсом і впливає на ефективність роботи. Від ефективності управління оборотними коштами залежить прибутковість і ліквідність підприємств. З огляду на це, управління оборотним капіталом повинно займати особливе місце в системі управління промисловими підприємствами.

Актуальність даної теми полягає в тому, що в умовах сучасного економічного середовища ефективне управління оборотними коштами набуває ключового значення для забезпечення стабільної діяльності підприємств. Недостатня увага до управління оборотними активами призводить до втрати платоспроможності, зниження прибутковості та ризику фінансової нестійкості. Для будівельних підприємств, діяльність яких характеризується високою капіталомісткістю, сезонністю та тривалими виробничими циклами, особливо важливо забезпечити раціональне формування, розміщення та використання оборотних коштів.

У сучасних умовах воєнного стану, економічної турбулентності, інфляційних процесів та дефіциту фінансових ресурсів питання оптимізації оборотних коштів стає одним із найактуальніших. Ефективне управління оборотними коштами дозволяє підприємствам мінімізувати ризики неплатоспроможності, забезпечити своєчасні розрахунки з контрагентами, прискорити обіг капіталу та підвищити фінансову гнучкість.

Теоретичні та практичні аспекти, пов’язані з концептуальними положеннями антикризового управління підприємствами висвітлено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: Шаповалова А. А., Тютюнник Ю. М., Насібової О. В., Сікєтіної Н. Г., Роганової Г. О., Мазура Д., Бровко Л. І., Літвинюк О., Морозюка Д. І. Arbidane., G. Shapoval., І., Волчека Р. М. та інших дослідників, які

розкрили сутність, методологічні основи, інструменти та напрями удосконалення управління оборотними активами підприємства.

Незважаючи на достатній рівень опрацювання теоретичних аспектів управління оборотними коштами у науковій літературі, низка питань залишається дискусійною та потребує подальшого дослідження. Зокрема, потребують уточнення підходи до визначення оптимальної структури оборотного капіталу, вибору ефективних джерел його фінансування, а також удосконалення методів оцінки ефективності управління оборотними активами в умовах економічної нестабільності. Актуальність, теоретична новизна та практична значущість дослідження зазначених проблем зумовили вибір теми даної кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства.

Виходячи з цієї мети, були розроблені такі основні задачі дослідження:

– розглянути сутність та структуру оборотних коштів;

– дослідити особливості управління оборотними коштами;

– систематизувати методику аналізу та оцінки ефективності управління оборотними коштами підприємства;

– дослідити динаміку економічних показників діяльності компанії «УКРБУД»;

– здійснити аналіз складу та структури оборотних коштів компанії «УКРБУД»;

– провести оцінку ефективності управління оборотними коштами підприємства;

– розробити шляхи оптимізації джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві;

– запропонувати напрямки удосконалення управління оборотними коштами компанії «УКРБУД».

Об’єктом дослідження є ефективність управління оборотними коштами компанії «УКРБУД».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із оцінкою ефективності управління оборотними коштами підприємства.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі теорії та практики управління оборотними коштами підприємства. У роботі використані методи: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу для дослідження сутності оборотних коштів підприємства, теоретичних засад управління ними; системного і комплексного підходу для обґрунтування теоретико-методичного підходу до оцінки ефективності використання активів підприємства; статистичні та графічні для аналізу стану і тенденцій динаміки оборотних коштів підприємства для узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, дані фінансової звітності компанії «УКРБУД», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається наступними основними положеннями:

– розроблено шляхи оптимізації джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві на основі трьох основних підходів до фінансування оборотних активів: агресивного, консервативного, компромісного;

– запропоновано напрямки удосконалення управління оборотними коштами компанії «УКРБУД».

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють керівництву підвищувати ефективність управління оборотними коштами підприємства, що дозволить покращити його фінансовий стан. Реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню фінансової стабільності підприємства, покращенню його платоспроможності, скороченню фінансового циклу і зростанню прибутковості діяльності.

Таким чином, кваліфікаційна робота має комплексний характер і поєднує теоретичні напрацювання з практичним аналізом діяльності конкретного підприємства. Її результати можуть бути корисними для керівників і фінансових менеджерів підприємств будівельної галузі, науковців, викладачів та студентів економічних спеціальностей, а також усіх, хто цікавиться питаннями ефективного управління оборотним капіталом в умовах економічної нестабільності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на XX Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 16-17 жовтня 2025 р.).

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ

1.1 Сутність та структура оборотних коштів

У сучасних обставинах для багатьох підприємств результатом кризового економічного розвитку відчувається дефіцит обігових коштів, результатом якого є не високий рівень його впровадження. Оборотні кошти відносяться до особливого місця у підприємстві та будові його капіталу, бо від того наскільки якісне будє управління ним залежить безперебоність процесу виробництва та ліквідність підприємства, реалізації продукції, його прибутковість та платоспроможність. На теперішньому етапі економічного розвитку оборотні кошти значно потребують детального дослідження та удосконалення практичної організації управління ними. На підприємствах є поточні витрати грошових коштів, які у діяльності господарювання проходять кругообіг (здійснюють грошову, виробничу й товарну стадії).

Оборотні кошти – це активи компанії, які внаслідок своєї комерційної діяльності цілком переводять свою вартість у готову продукцію, беруть участь один раз у виробничому процесі, змінюючи чи втрачаючи свою природну речову форму.

Таким чином, на підприємстві оборотні кошти являються структурою оборотних виробничих фондів і фондів обігу. До першої групи відносяться виробничі запаси, залишки незавершеного виробництва та витрати майбутніх періодів, до другої групи входить грошові кошти, дебіторська заборгованість, та інші оборотні активи. Разом з грошовими активами готова продукція та активи в розрахунках утворюють кошти обігу [1].

Якщо розглядати призначення оборотних коштів, то можна сказати, що всі підприємства використовують їх для забезпечення безперервного та стабільного функціонування виробничого процесу. [2, с. 80].

Існують різні підходи до трактування категорії «оборотні кошти», деякі з яких представлено в (табл. 1.1)

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «оборотні кошти» [3]

Підхід	Автор	Поняття	Визначення
1. Грошові ресурси, вкладені до оборотних виробничих фондів і фондів обігу для забезпечення безперервного виробництва і реалізації виробленої	Аранчій В.І.	Обігові кошти (оборотний капітал)	Кошти, витрачені на придбання чи виготовлення оборотних активів підприємства, які необхідні для забезпечення на підприємствах безперервності процесу виробництва і реалізації продукції та отримання прибутку.
	Покропивний С.Ф	оборотні кошти	Сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів.
	Роштейна Л.О	оборотні кошти	Грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні об’єднання для створення запасів сировини, матеріалів та інших матеріальних цінностей.
2. Активи, які на протязі одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені в гроші	Опарін В. М	оборотні кошти	Являють собою ту частину фінансових ресурсів, яка постійно перебуває в обігу; спрямовуються на придбання сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів та інших елементів виробничих запасів. Частина цих коштів перебуває у незавершеному виробництві.
	Юрій С І., Федосова В.М.	оборотний капітал	Грошові кошти і мобільні активи, що перетворюються на грошові кошти протягом одного виробничого циклу, які забезпечують неперервність процесу виробництва й обігу та отримання прибутку від звичайної діяльності.
	Ковальов В.В., Русак Н.А.	оборотний капітал	Мобільні активи підприємства, що є грошовими засобами або можуть бути перетворені в них протягом одного року або виробничого циклу.
	Зелгавілс І.В., Парфаняк П.О., Усатов І.А.	оборотний капітал	Грошові кошти і мобільні активи, які перетворяться в грошові кошти впродовж одного виробничого циклу, що забезпечує безперервність виробничого процесу й обороту та отримання прибутку.
	Білик М.Д	оборотні активи	Група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов’язаннями.

Продовження таблиці 1.1

3.Авансована вартість у оборотні виробничі фонди і фонди обігу	Брігхем Є. Ф.	оборотний капітал	Інвестиція фірми у короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторських заборгованостей.
	Слав'юк Р.А.	оборотні кошти (оборотний капітал)	Це частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи, сукупність оборотних виробничих фондів, фондів обігу, авансованих для забезпечення поточної діяльності.
	Поддєрьогін А.М	Оборотний капітал (оборотні кошти)	Кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди й фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції й одержання прибутку.
	Смагін В.Н.	оборотні кошти	Кошти,які інвестуються підприємством у свої поточні операції

Щоб дізнатися детальніше про оборотні кошти, зробимо аналіз оборотних коштів та розглянемо такі основні завдання:

– загальна оцінка в цілому таких факторів як: структура та динаміка оборотності оборотних активів;

– аналіз складу, динаміки і оборотності запасів;

– вивчення структури складу, динаміки та оборотності дебіторської заборгованості;

– розгляд динаміки короткострокових фінансових вкладень;

– вивчення структури складу, динаміки та оборотності коштів;

– розробка рекомендації щодо покращення структури оборотних активів і прискорення їхньої оборотності [4].

Величина оборотних засобів, що використовуються у діяльності підприємства, визначається здебільшого тривалістю виробничого циклу, рівнем технологічного розвитку, досконалою технологією та організацією працівників. Кількість ланцюгів залежить насамперед від умов продажу та рівня компанії системи пропозицій та продажів. Оборотний капітал є більш рухливою частиною активів. У всіх циклах оборотний капітал здійснює три етапи: грошовий, виробничий та товарний. Аванси відшкодовуються з виручки від реалізації

продукції. Оборотний капітал набуває грошову форму, на нескінченній стадії кругообігу та водночас являється початковим етапом обороту капіталу.

Таким чином, оборотний капітал є величиною авансу готівкою для систематичного формування та застосування оборотних коштів та обігових коштів у мінімально необхідних сумах, що забезпечують реалізацію виробничої програми шляхом бізнес та своєчасний розрахунок.

Класифікація оборотних коштів здійснюється вченими за різними групами класифікаційних ознак. Розглянемо такі підходи – за їх організацією, за характером їх функціонування, за джерелами та вартістю їх формування, за рівнем ефективності їх управління [5].

Джерелами накопичення оборотного капіталу можуть бути прибуток, позички (банківські та комерційні чи відстрочені платежі), капітал (статут), капітальні гранти, балансові кошти, перерозподіл ресурсів (страхування, вертикальні структури управління), зобов'язання тощо.

Оборотні кошти поділяються на оборотні кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди, та оборотні кошти, авансовані у фонди обігу.

Оборотні кошти розподіляються при наявності коштів в кругообігу в таких сферах – сфери обігу і сфери виробництва. Чим більша питома вага оборотних коштів, розміщених у виробничій сфері, тим буде ефективніше використання оборотного капіталу.

Характерною рисою оборотних засобів є висока швидкість продажів. Функціональна роль оборотного капіталу у виробничому процесі принципово відрізняється від інвестиційного капіталу. Оборотний капітал забезпечує безперервність виробничого процесу.

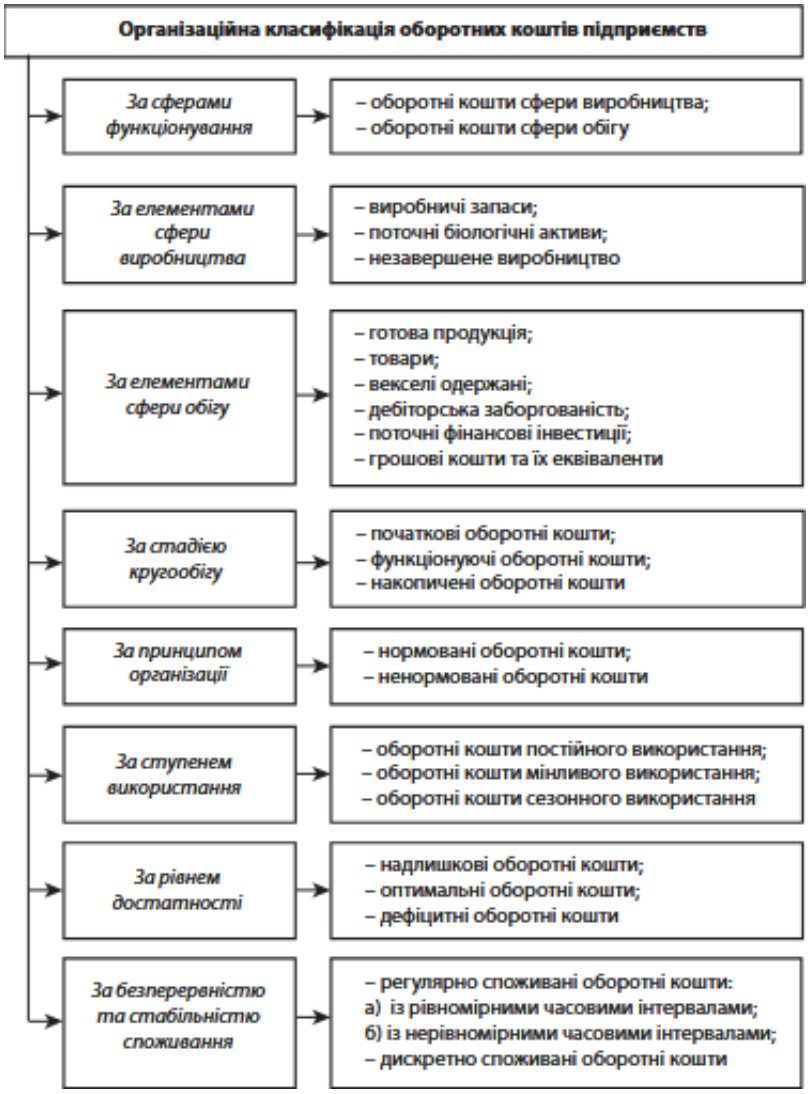

Рисунок 1.1 – Класифікація оборотних коштів підприємств за їх організацією

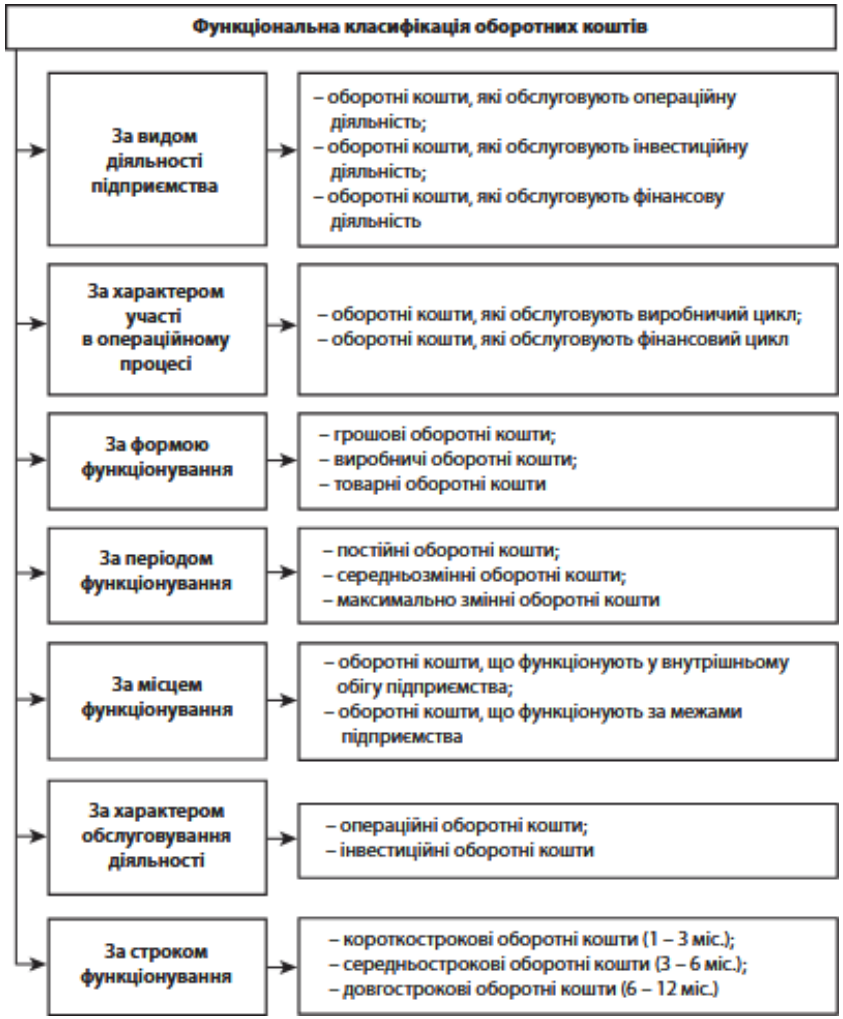

Рисунок 1.2 – Класифікація оборотних коштів підприємств за характером їх функціонування

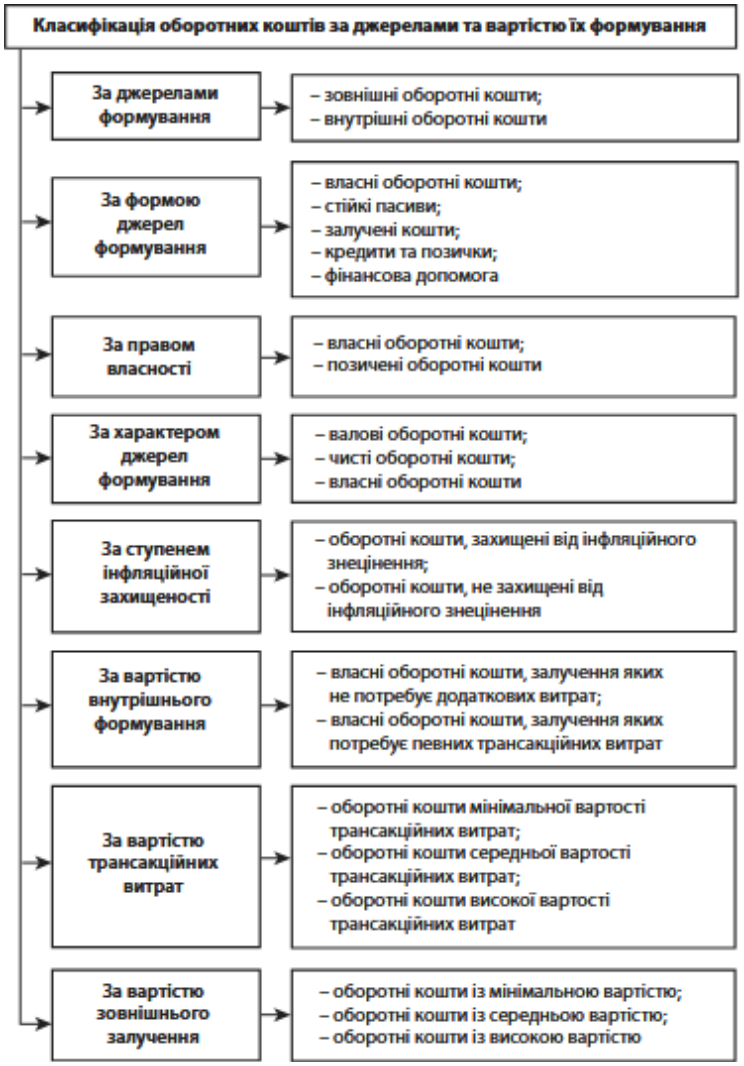

Рисунок 1.3 – Класифікація оборотних коштів підприємства за джерелами та вартістю їх формування

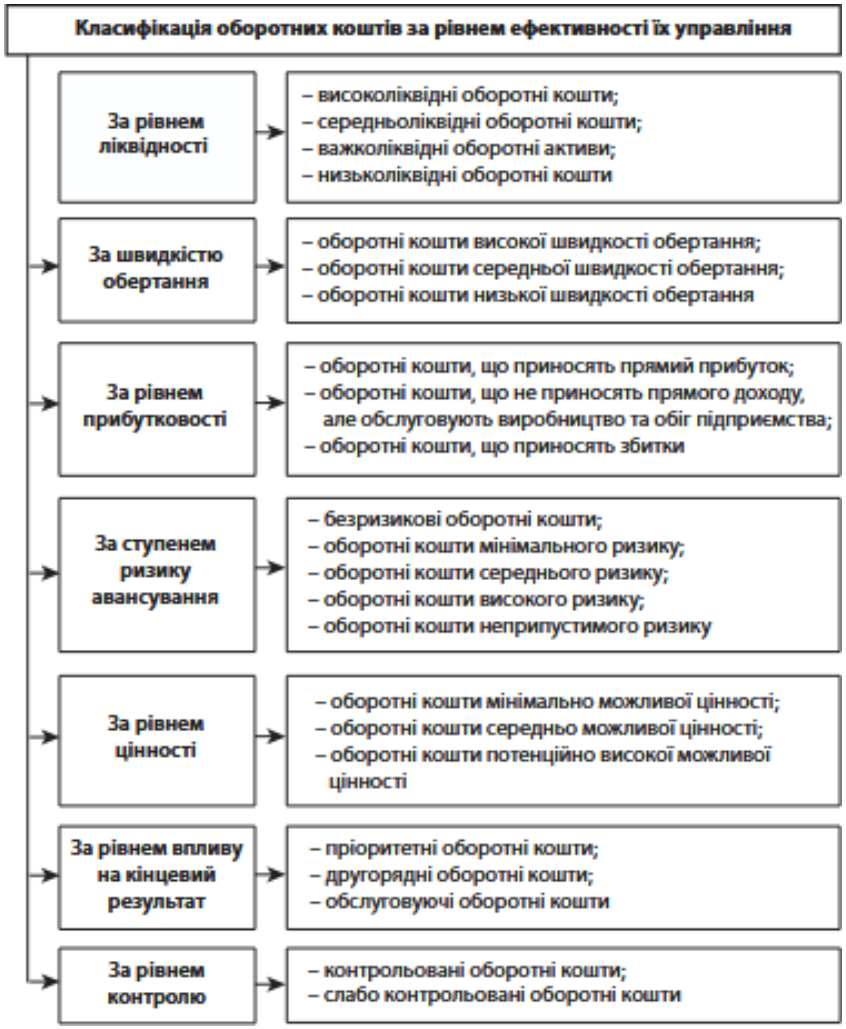

Рисунок 1.4 – Класифікація оборотних коштів підприємства за рівнем ефективності їх управління

Узагальнюючи, у процесі операційного циклу управління оборотними коштами виділяють дві основні його складові: виробничий цикл підприємства; фінансовий цикл (або цикл грошового обороту) підприємства.

Між тривалістю виробничого та фінансового циклів підприємства існує тісний зв'язок, який представлений на (табл. 1.2) [6].

Основні елементи оборотного капіталу споживаються у кожному виробничому циклі. Вони повністю втрачають свою природну форму і тому повністю включені у вартість продукту [7].

Таблиця 1.2 – Схема взаємозв'язку виробничого та фінансового циклів обігу оборотного капіталу підприємства

<table>
<tr><td colspan="4">Періоди виробничого циклу</td></tr>
<tr><td>Оборот запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів</td><td>Оборот незавершеного виробництва</td><td>Оборот запасів готової продукції</td><td>Оборот дебіторської заборгованості</td></tr>
<tr><td>Оборот дебіторської заборгованості</td><td colspan="3">Фінансовий цикл (цикл грошового обігу)</td></tr>
</table>

Відповідно до планування, обігові кошти виділяють такі методи: нормовані та ненормовані. Такий поділ оборотних коштів на нормовані та ненормовані випливає на економічну сторону досягнення найкращих результатів за найменших витрат.

Нормативи встановленні за статтями обігових коштів дає можливість забезпечення безперебійну діяльності підприємства при умовах залишків готової продукції, оптимальних виробничих запасів та розмірів незавершеного виробництва.

Обігові кошти підрозділяються на нормовані і ненормовані. До нормованих оборотних коштів відносяться оборотні кошти, що знаходяться в виробничих

запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, запаси готової продукції на складі підприємства [8].

Нормування обігових коштів полягає в раціональному розмірі оборотних коштів, необхідних для забезпечення безперервного виробничого процесу та досягнення оптимального співвідношення між обсягом коштів та ефективністю їх використання, що дозволяє уникнути як надлишкового накопичення, так і нестачі оборотних активів [9].

Значення нормування оборотних активів полягає у наступному:

1. Для забезпечення безперебійної роботи підприємства потрібно правильне визначення необхідних оборотних активів.

2. Ефективне використання активів досягається точними розрахунками необхідного обсягу.

3. Виконання плану виробництва, реалізації, прибутку та рівня рентабельності залежить від правильно встановленого нормативу оборотних активів.

4. Обґрунтовані нормативи оборотних активів сприяють зміцненню режиму економії, мінімізації ризику підприємницької діяльності.

Потреба планової потреби в обігових коштах здійснюється шляхом розробки норм тривалої дії та нормативів який може охоплювати – рік (зазвичай), півріччя або квартал. Розроблені норми бувають різних видів та термінів дії, але вони можуть переглядатися при зміні технології виробництва, номенклатури продукції, що випускається, умов матеріально технічного постачання та ін [10].

До складу нормованих обігових коштів входять обігові кошти у виробничих запасах, незавершеному виробництві та витратах майбутніх періодів, у залишках готової продукції на складах підприємств. На даному етапі підприємства мають право самостійно визначати нормативи обігових коштів, враховуючи специфіку власної діяльності.

Ненормовані оборотні фонди охоплюють фонди обігу, за винятком запасів

готової продукції на складі.

Узагальнюючи, склад і розміщення обігових коштів можна представити схематично (рис. 1.5)

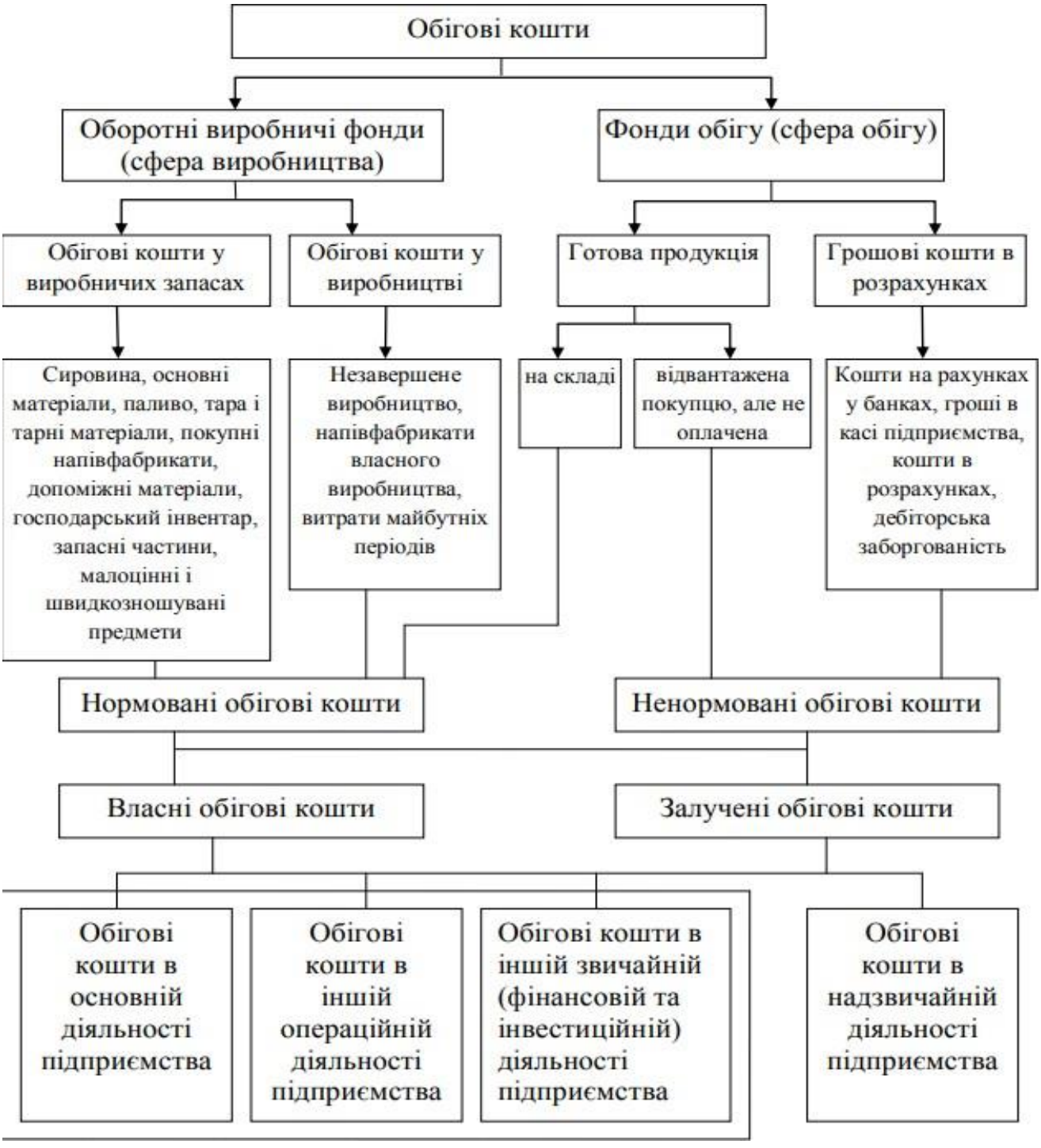

Рисунок 1.5 – Склад і розміщення обігових коштів [11]

Погоджуємося з точкою зору більшості економістів, згідно з якою власний оборотний капітал – це різниця між поточними активами та поточними зобов'язаннями. Оскільки вартість поточних активів та поточних зобов'язань залежить від доходу (чим вищий дохід, тим більший обсяг власного оборотного капіталу потрібен для нормального функціонування підприємства), то динаміку його оборотного капіталу можна передбачити залежно від виручки або на основі окремого прогнозу змін поточних активів та зобов'язань.

Раціональне використання оборотних коштів займає ключову позицію в забезпеченні стабільності діяльності підприємства, сприяє зростанню прибутковості бізнесу і залежить від впливу низки різноманітних чинників. В умовах сучасної економічної кризи, яка діє поза межами потреб конкретної організації, виникають значні перешкоди для ефективного управління оборотними коштами, що призводить до сповільнення їх оборотності.

Водночас у підприємств є внутрішні резерви підвищення ефективності використання мобільних засобів, які можуть суттєво на неї вплинути. Вони включають: розміщення матеріальних оборотних коштів; встановлення довгострокових ділових відносин; удосконалення системи розрахунків; раціональна організація збуту; систематичний контроль за обміном грошей у розрахунках.

Рішення щодо управління оборотним капіталом мають особливе значення для підприємств через їхню значну залежність від фінансування власників, торговельного кредитування та короткострокових банківських позик. У поєднанні з недостатнім довгостроковим фінансуванням, погане управління оборотним капіталом може призвести до банкрутства малих підприємств [12].

Шляхом постійного моніторингу складського господарства та проведення планових і позапланових перевірок, а також предметів за їх напрямками здійснюється контроль за збереженням матеріалів і продуктів праці.

Необхідно створити такі умови зберігання, приймання, переміщення та

витрачання оборотних коштів, які забезпечують найменші витрати на проведення такого контролю та виключають можливість псування та розкрадання цінностей. Для цього здійснюється контроль за станом складських приміщень, наявністю і своєчасністю роботи вимірювальних приладів, наявністю пристроїв для розливання рідин і відпуску сипучих матеріалів, правильним розташуванням матеріалів, при відсутності організації безпеки складу – режимом роботи, дотриманням пожежної безпеки. заходи профілактики тощо [13].

1.2 Особливості управління оборотними коштами

З метою удосконалення процесу управління оборотних активів підприємства, потрібно зробити комплексний аналіз цілей цього управління, встановити завдання, виконання яких допоможе прийти до поставленої мети, а також принципів, що лежать в основі управлінських рішень. Крім того, важливим є уточнення функцій, які виконуватимуться в процесі управління, і застосування відповідних методів для їх реалізації.

Більшість досліджень щодо взаємозв'язку між управлінням поточними активами та фінансовими показниками підтверджують популярну думку, що зменшення частки поточних активів у загальних активах з метою зменшення інвестицій у поточні активи позитивно вплине на прибутковість фірми. Також ефективне управління поточними активами дуже важливе для створення цінності для акціонерів. Однак, на відміну від традиційної думки, більші інвестиції в поточні активи також можуть підвищити прибутковість [14].

Управління активами сьогодні - це здебільшого фінансовий менеджмент. Це пов’язано з тим, що ці активи обслуговують усі етапи виробничого та комерційного циклу, стаючи постійним рухом. Виробництво та комерційний цикл - це період повного продажу загальної кількості поточних активів, що змінюють

форми. Протягом виробничого та комерційного циклу рух поточних активів призводить до чотирьох основних фаз, які послідовно змінюють форму [15].

У залежності від виду оборотного активу існує відповідний комплекс методів управління, спрямований на досягнення оптимальних результатів в умовах обмежених ресурсів та складності економічних умов. Зокрема, аспекти управління грошовими коштами можуть включати: аналіз та прогнозування поточних та майбутніх грошових потоків; забезпечення достатнього рівня ліквідності для покриття поточних фінансових зобов’язань; мінімізацію витрат на обслуговування рахунків, запобігання простроченим, використання кредитних ліній, реструктуризації та пролонгування залучених коштів для фінансування оборотних активів; оптимізація інвестицій в грошові кошти, враховуючи ризики та потенційні доходи; проведення систематичного моніторингу та аналізу фінансових результатів управління грошовими коштами, що допоможе підприємству розуміти його фінансове становище та приймати обґрунтовані рішення для подальшого удосконалення управління ресурсами [16].

До завдань, що розв'язуються на рівні підприємства у контексті управління оборотними активами, належать:

– формування відповідної кількості активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;

– оптимізація поточних компонентів активів для відповідності стандартам ліквідності;

– ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та прибутковості компанії;

– формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням вимог забезпечення фінансової стабільності [17].

Не всі економісти підтримують такий поділ завдань. Більшість цього не пов'язане з ключовими завданнями, які керують ліквідними активами, такими як управління чистим оборотним капіталом підприємства, формуванням

оптимальних обсягів запасів, управління дебіторською заборгованістю та управління грошовими коштами.

Існує багато способів підходу до управління активами, але навіть на найбазовішому рівні управління активами завжди полягає в прийнятті рішень на основі даних з розумінням послуг, ризиків та витрат [18].

Різниця між початковим підходом до управління активами та зрілим, поглибленим підходом полягає не в тому, що саме враховується, а в підвищеній точності даних, рівнях аналізу, інтеграції, документації та формалізації процесів.

Вважаємо, доцільно визначати основними завданнями – управління окремими видами оборотних активів, що видається більш обґрунтованим.

Розглянемо структуру управління оборотними коштами та послідовність її організації. Поточна організація активів, управління та аналіз ґрунтується на вирішенні проблем ефективності та оптимізації структури споживчих джерел. Система організації операційного капіталу показана на рис 6.

Рисунок 1.6 – Структура управління оборотними коштами

Ефективна побудова структури управління оборотними активами дозволяє компанії забезпечити нормальну фінансову стабільність та готовність до змін в економічному середовищі [19].

З огляду на те, що управління оборотними активами, їх організація та аналіз є фундаментальними, для вирішення проблем підйому рівня ефективності, оптимізації структури джерел їх поповнення графічно представлена організація оборотних коштів (рис.7) [20].

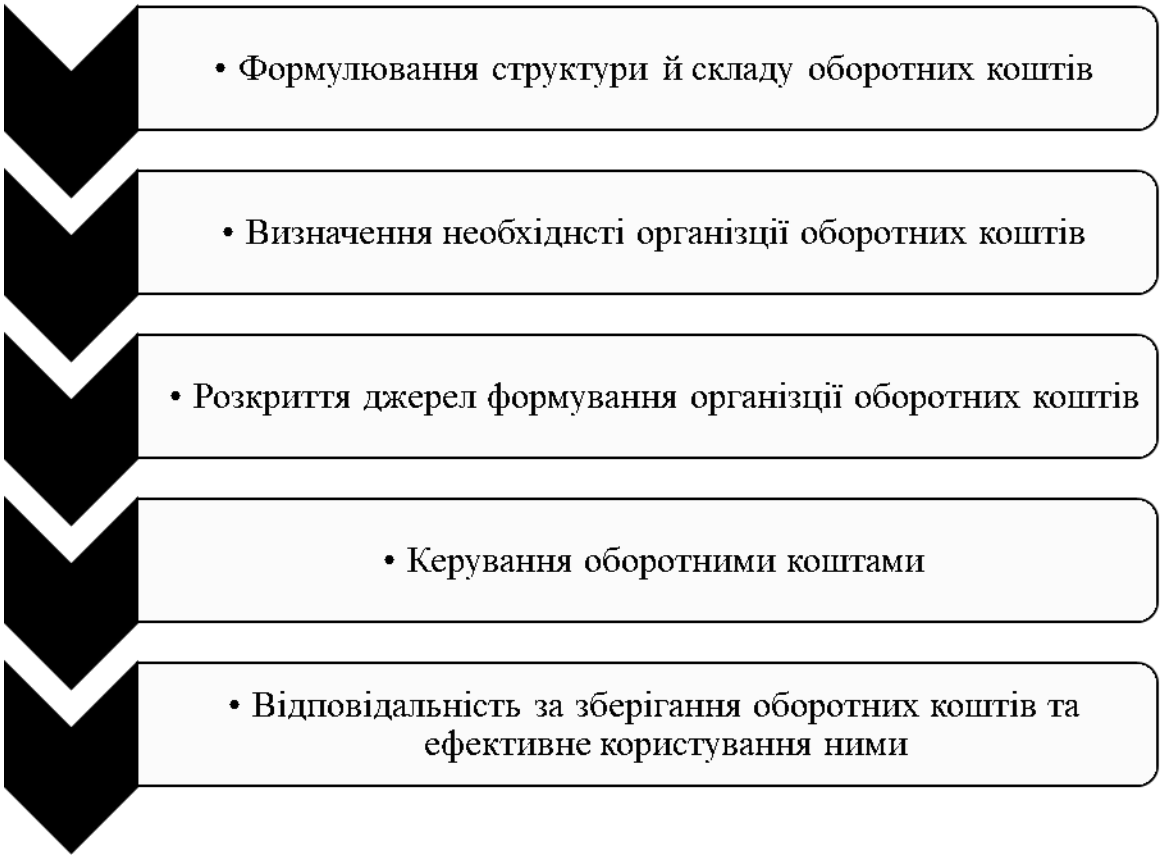

Рисунок 1.7 – Послідовність організації оборотних коштів

Виходячи з аналізу джерел, до основних принципів управління оборотними активами можна віднести такі:

1. Принцип взаємопов’язаності. Відповідно до цього принципу, поточні активи керуються як частина загальної системи управління корпоративними

фінансами, оскільки всі рішення управління безпосередньо чи опосередковано впливають на ефективність компанії.

2. Принцип своєчасності. Вважаючи на цей принцип, усі адміністративні рішення щодо формування та використання кожного компонента поточного активу повинні бути прийняті в хороший час, виходячи з безпосереднього та надійного зберігання інформації.

3. Принцип координації. Цей принцип дозволяє керівнику компанії досягти узгодженості управлінських рішень у поточній галузі активів та керівних рішень щодо поточних зобов'язань.

4. Принцип безперервності. У рамках цього принципу управління ліквідними активами вважається постійним процесом, який забезпечує багато адміністративних рішень, які впливають на ліквідність та платоспроможність компанії.

5. Принцип оптимальності. Виходячи з цього принципу, кожне управлінське рішення щодо визначення обсягів оборотних активів та всі його компоненти, доручено знайти оптимальний розмір.

6. Принцип раціональності. Цей принцип означає, що всі компоненти оборотних активів між етапами раціонально процесу компанії повинні бути розумно розміщені [21].

Охарактеризовані приницпи управління оборотними активами є необхідною умовою для створення ефективних механізмів формування та використання на підприємствах оборотних активів. Але успішна реалізація даного процесу значною мірою залежить від врахування факторів, які впливають на обсяги оборотних активів, обґрунтування напрямів та етапів його здійснення. З’ясування зазначених характеристик вимагає попереднього дослідження економічної сутності складових оборотних активів. А саме: дебіторської заборгованості, грошових коштів, поточних фінансових інвестицій, запасів [22].

Розглянемо детально ключові функції управління оборотними активами на підприємстві, до яких можна віднести загальні, але адаптовані до специфіки об'єкта дослідження, та які наведено у (табл.1.3)

Таблиця 1.3 – Функції управління оборотними активами

Функції управління оборотними активами	– контрольна. Виконання цієї функції передбачає створення системи постійного моніторингу за обсягами оборотних активів, що, у свою чергу, забезпечує контроль за станом ліквідності та платоспроможності підприємства;
	– стабілізаційна. У процесі реалізації цієї функції потрібно забезпечити достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, що є важливим для його стабільного функціонування та подальшого розвитку;
	- аналітична. Ця функція дозволяє проводити систематичний аналіз стану оборотних активів та їх складових, порівнювати обсяги активів із поточними зобов’язаннями, вивчати їх динаміку та досліджувати фактори, які впливають на стан оборотних активів.

Розглянувши ці функції управління, можна зробити висновок, що ефективне управління оборотними активами залежить від урахування чинників, які впливають на цей процес.

Для визначення характеристики активів необхідно попередньо дослідити економічну сутність складових оборотних активів.

До поточних активів підприємства, за винятком дебіторської заборгованості, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, належать також запаси, які, на відміну від вищезгаданих складових, існують у матеріальній формі. Існують різноманітні підходи до визначення ефективної структури оборотних активів. Це пояснюється типом економічної активності компанії, особливими характеристиками економічної практики та етапами операційного циклу.

Наявність будь-якого виду запасів характеризується як позитивними, так і негативними аспектами. Аналіз переваг та недоліків утримання запасів на підприємстві представлений у (табл 1.4.)

Таблиця 1.4 – Переваги та недоліки утримання запасів

Переваги	Недоліки
забезпечення безперервності виробництва	вони являються замороженими фінансовими засобами
вчасне задоволення попиту клієнтів	потребують витрати на утримання спеціалізованих приміщень
використання можливостей знижок	оплата праці спеціалізованого персоналу
поглинання коливань цін	ризик псування і розкрадання

Примітка. Складено автором на основі [17, 23]

Тому пошук розумної стратегії управління запасами є одним з найважливіших завдань на підприємстві, оскільки це дозволяє забезпечити безперервність процесів виробництва та торгівлі, при цьому мінімізуючи витрати на підтримку запасів одночасно.

Таким чином управління оборотними активами підприємства слід здійснювати через реалізацію трьох процесів:

1) управління дебіторською заборгованістю;

2) управління грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями;

3) управління запасами [24].

Ефективне управління активами дозволяє підприємству досягати своїх стратегічних цілей і забезпечувати конкурентоспроможність на ринку [25].

Крім того, можна зробити висновок про те, що поточні активи постійно ведуться, і що їх специфічність пов'язана з особливими характеристиками формування циклу продажів компанії.

Забезпечення найбільш ефективного та цілеспрямованого управління активами вимагає чіткого структурування. Детальний аналіз компонентів, що входять до поточного активу, показує, що кожен із цих елементів має свою специфічність. Максимальна продуктивність компанії можлива лише за умови систематичного та інтегрованого підходу до управління всією структурою поточного активу. Таким чином, обґрунтований економічний поділ оборотних

активів стає ключовою складовою успішної організації бухгалтерської та управлінської діяльності. Від цього залежить здатність своєчасно і раціонально управляти активами, здійснювати оперативний аналіз і прогнозування, що визначає обґрунтованість прийняття управлінських рішень.

Поточне управління активами посідає важливу позицію в структурі фінансового управління в контексті загальної системи управління активами. Важливість цього напрямку також обумовлена високим динамізмом перетворення поточних активів, а також їхньою основною роллю у підтримці платоспроможності, забезпеченням прибутку та досягненням діяльності компанії.

Враховуючи масштаби та швидкість розповсюдження кризових ситуацій у фінансовому секторі країни, важливим постає необхідність у зміцненні якості управління активами, що впливає й підвищує рівень фінансової надійності [26].
В цілому, управління оборотними активами підприємства має здійснюватися за такою схемою (рис.8).

За схемою, що зображена на рис.8 можна побачити, що на початковому етапі проводиться комплексна оцінка стану оборотних активів підприємства. Для цього розглядається динаміка загального обсягу оборотного капіталу, а також склад оборотних коштів, сформованих за його рахунок. Аналіз структури таких активів за окремими видами дозволяє дати оцінку рівню їх ліквідності. Отримані результати дають змогу визначити який рівень ефективності дає управління оборотним капіталом підприємства та окреслити основні напрямки його збільшення у майбутньому періоді.

Результати оцінки дають змогу виявити резерви підвищення ефективності використання ресурсів і формують інформаційну базу для прийняття управлінських рішень.

На наступному етапі визначається стратегічна орієнтація підприємства у сфері управління оборотними активами

Рисунок 1.8 – Структурно-логічна схема управління оборотними активами підприємства [27]

Теорія фінансового менеджменту пропонує три основні типи політики до такого формування:

– консервативна політика передбачає створення значних резервів оборотного капіталу на випадок непередбачених труднощів, таких як перебої в постачанні сировини та матеріалів, погіршення виробничих умов чи затримки інкасації дебіторської заборгованості;

– помірна політика спрямований на забезпечення повного задоволення поточних потреб підприємства у всіх видах оборотних активів, доповнюючи це формуванням нормованих страхових резервів;

– агресивна політика полягає у мінімізації страхових резервів для окремих видів активів [28].

Після визначення типу політики формуються конкретні кількісні параметри:

– нормативи запасів;

– допустимі обсяги дебіторської заборгованості;

– бажаний рівень грошових активів.

Цей етап передбачає планово-аналітичну роботу, спрямовану на визначення економічно обґрунтованих показників, що відповідають стратегічним завданням підприємства.

Далі йде четвертий етап, на якому здійснюється оптимізація обсягу оборотних активів. Ця оптимізація базується на обраному типі політики формування оборотних коштів, забезпечуючи необхідний баланс між ризиком та ефективністю використання оборотного капіталу [29].

На п`ятому етапі проводиться оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотного капіталу, які використовуються в оперативному процесі.

На шостому етапі забезпечується необхідний рівень ліквідності активів, сформованих за рахунок оборотного капіталу.

Сьомий етап передбачає підвищення рентабельності оборотного капіталу. Його обсяг має генерувати певний прибуток при використанні в процесах виробництва та збуту.

На восьмому етапі визначаються джерела покриття потреби в оборотних активах (власні кошти), короткострокові кредити, факторинг, комерційний кредит, лізинг тощо. Раціональний вибір джерел фінансування сприяє підвищенню фінансової стійкості та мінімізації вартості залученого капіталу.

Завершальний етап процесу управління передбачає:

- постійне спостереження за фактичним станом оборотних активів;
- аналіз відхилень від запланованих показників;
- оперативне коригування управлінських рішень [30].

Це забезпечує адаптивність системи управління до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Система управління оборотними активами є багатоступеневим процесом, що поєднує аналітичні, планові, організаційні та контрольні функції. Її ефективність безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності підприємства, його ліквідність і конкурентоспроможність.

Невід'ємною складовою управління оборотним капіталом є ефективне використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування продуктивного портфеля короткострокових фінансових вкладень. Мета та специфіка управління окремими категоріями оборотних активів, які формуються за рахунок операційного капіталу, мають суттєві відмінності.

На підприємствах із великим обсягом оборотного капіталу розробляється окрема політика управління його складовими, такими як товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість і грошові активи.

Зазначені етапи управління оборотними активами дають можливість створювати різноманітні моделі для ефективного використання ресурсів будь-якого підприємства. Вони забезпечують системний підхід до формування, розміщення та використання оборотних коштів, що сприяє підвищенню їхньої віддачі та зменшенню фінансових ризиків. Реалізація кожного етапу дозволяє своєчасно виявляти дисбаланси у структурі активів, оцінювати ефективність окремих складових оборотного капіталу та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Такий підхід створює умови для оптимізації фінансового циклу, прискорення обігу коштів, забезпечення платоспроможності підприємства й підвищення його рентабельності.

1.3 Методика аналізу та оцінки ефективності управління оборотними активами підприємства

У сучасній ринковій економіці для успішної роботи будь-якого підприємства важлива стабільність та безперебійність його діяльності. Для досягнення високих фінансових показників необхідна продумана та ефективна політика управління активами. У цьому розділі досліджується мета, завдання та принципи оцінки управління активами, а також етапи цього процесу, враховуючи специфіку різних видів активів.

Кожне підприємство, яке займається фінансово-господарською діяльністю, прагне побудувати зручну систему управління активами, яка буде допомагати у досягнені головної мети, а саме з мінімальним ризиком максимізувати прибуток для власників. Основним завданням системи управління активами суб'єкта підприємництва має бути досягнення найвищих кінцевих результатів шляхом раціонального використання наявних у нього активів [31].

Основна мета управління активами підприємства у визначенні та забезпеченні необхідних видів активів для безперебійної роботи, а також у формуванні їх оптимального складу для ефективного ведення бізнесу.

Ефективність використання оборотних активів – це таке їх функціонування, під час якого забезпечується стабыльний стан фінансових ресурсів та за найменших витрат підприємства досягаються високі результати діяльності [32].

Ефективна система управління активами повинна ґрунтуватися на таких принципах:

– досягнення максимального економічного результату за рахунок раціонального використання активів та їх фінансування;

– прагнення до найвищого економічного ефекту при мінімальному залученні позикових коштів;

– низька вартість самої системи управління, яка не повинна перевищувати отриману від неї економічну вигоду [33].

Аналіз оборотних коштів — це частина фінансового аналізу підприємства, яка дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої короткострокові ресурси для забезпечення безперервного процесу виробництва і продажу продукції.

Аналіз оборотних коштів є важливою складовою фінансового аналізу підприємства, що спрямований на оцінку ефективності використання його короткострокових активів. Основна мета цього аналізу полягає у визначенні достатності оборотних ресурсів для забезпечення безперервності виробничого процесу та своєчасного виконання зобов'язань. Результати аналізу дозволяють визначити, наскільки раціонально підприємство управляє запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами, а також впливають на прийняття управлінських рішень щодо оптимізації фінансових ресурсів і підвищення прибутковості діяльності.

Наразі немає універсального підходу до управління корпоративними активами. Кожна компанія розробляє власну систему, враховуючи специфіку своєї діяльності, організаційну структуру, фінансовий стан, відносини з партнерами.

Проаналізуємо існуючі способи управління оборотними коштами. Найбільш поширений підхід до управління оборотними коштами передбачає їх розподіл на окремі категорії: управління запасами, управління дебіторською заборгованістю та управління грошовими коштами.

Управління запасами включає в себе такі методи: нормування, метод контролю запасів (АВС-метод), а також оптимізацію запасів, використовуючи моделі визначення оптимального розміру партії (модель Вілсона) та класифікацію запасів (XYZ-моделі).

Метод нормування передбачає встановлення нормативів для різних видів запасів (сировини, незавершеного виробництва, готової продукції) на певний

період. Проте, якщо в плановій економіці підприємства мали стабільні обсяги виробництва та збуту, то в сучасних умовах, коли зовнішнє середовище постійно змінюється, складно точно визначити необхідний обсяг запасів.

Метод контролю запасів (ABC-метод) передбачає класифікацію товарів за рівнем пріоритетності на основі критеріїв, де А — має найвищий пріоритет, В — середній, С — самий низький у порівнянні з іншими. ABC – основа аналізу лежить на принципі Парето (правило 80/20), який затверджує, що 20% зусиль дають 80% результату. У змісті категорійного менеджменту це означає, що 20% усіх товарів дають 80% товарообігу [34].

Окремо варто звернути увагу на методи оптимізації запасів. Вибір оптимальної моделі планування замовлень сприяє мінімізації витрат підприємства і є одним із способів ефективного управління ними.

Один із видів оптимізаційних моделей управління запасами є модель Уілсона (рис 9). Варто зважати на те, що вона є доцільною, якщо на підприємстві виконуються такі умови:

– постійний попит на продукцію;

– визначений, постійний і однозначний час постачання;

– у кожному циклі робиться замовлення на нове постачання;

– постійна величина замовлення [35].

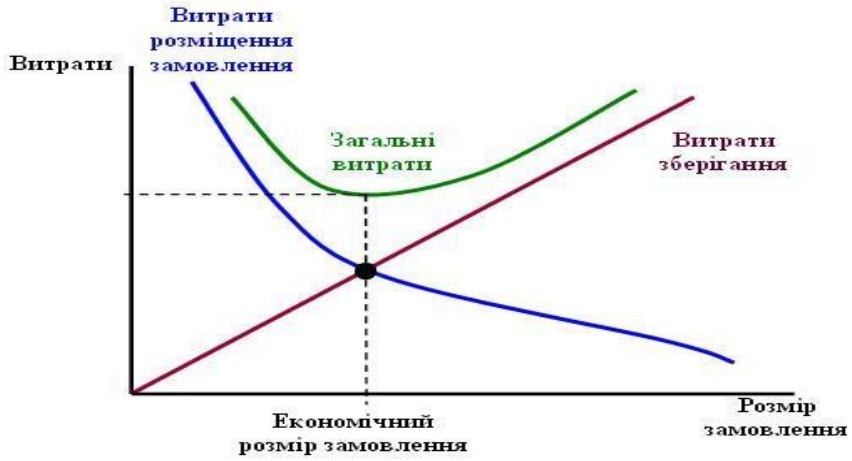

Рисунок 1.9 – Приклад моделі Уілсона

Таким чином, виділені методи управління запасами мають ідеалізований характер, вони не притаманні до роботи в умовах інфляції, мінливих зовнішніх умов і, отже, вони практично не застосовуються в управлінні підприємством.

Якщо розглядати управління дебіторською заборгованістю, то основний підхід полягає у використанні коефіцієнтів. Дебіторська заборгованість є невід'ємною складовою оборотного капіталу підприємства і створює підприємству як позитивні, так і негативні наслідки. Це зумовлено необхідністю аналізувати та оцінювати реальну вартість наявної дебіторської заборгованості, відношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також швидкість обертання дебіторської заборгованості. Однак, варто зазначити, що відсутні чіткі стандарти для оцінки цих коефіцієнтів [36].

Важливим напрямом в управлінні дебіторською заборгованістю, що спрямований на її зменшення, є підвищення рівня контролю за нею шляхом впровадження на підприємстві спеціальних відділів або підрозділів, які безпосередньо відповідають за стан дебіторської заборгованості у процесі усього циклу діяльності підприємства. Необхідність у створенні спеціальних підрозділів особливо гостро постає на великих підприємствах, що оперують значною кількістю дебіторської заборгованості. Як правило, на таких підприємствах створюється відділ управління та контролю за дебіторською заборгованістю. Водночас середні підприємства можуть обмежитися особою, на яку покладені основні завдання щодо контролю та управління дебіторською заборгованістю [37].

Для ефективного управління грошовими коштами підприємства застосовуються моделі, що допомагають визначити їх оптимальний рівень. Серед них виділяються такі.

1. Модель Баумоля – ця модель ефективна лише за умови стабільного та передбачуваного руху грошових коштів. В умовах невизначеності зовнішнього середовища її застосування є недоцільним.

2. Модель Міллера-Орра – ця модель базується на встановленні мінімального та максимального допустимого рівня готівки. Коли фактичний залишок готівки досягає нижньої межі, компанія повинна поповнити її, продавши частину ліквідних цінних паперів. Навпаки, при досягненні верхньої межі, підприємство купує цінні папери. Таким чином, модель Міллера-Орра краще відповідає реальним господарським умовам.

Разом з цим, варто також розглянути існуючі недоліки підходів до управління окремими елементами оборотних коштів (табл. 1.5). [38]

Таблиця 1.5 – Недоліки традиційних методів управління оборотними коштами підприємств

Елемент оборотних коштів	Метод управління оборотними коштами	Недоліки
Запаси	Нормування	1. Може бути використаний для управління лише тією частиною оборотних активів, яка нормується. 2. В сучасних умовах непередбачуваності змін у зовнішньому середовищі, складно визначити нормований запас товарно-матеріальних цінностей
	Оптимізація на основі моделі Уілсона	В основу моделі Уілсона були введені умови, які в реальному житті виробничої системи не виконуються.
	АВС-метод	Класифікація запасів за вартістю, не враховуючи нерівномірність попиту та значимість для виробництва
	XYZ-модель	Складність адекватної оцінки та можливі помилки у розрахунку коефіцієнту варіації
Дебіторська заборгованість	Коефіцієнтний аналіз	Відсутність чітких критеріїв для прийняття управлінських рішень
Грошові кошти	Модель Баумоля	Обмеженість застосування лише у випадку, коли грошові кошти підприємства стабільні та прогнозовані, в умовах невизначеності зовнішнього середовища її використання не є доцільним
	Модель Міллера-Орра	Модель не бере до уваги вартість незапланованих змін грошових коштів.

Окрім вищеперерахованих інструментів, для управління оборотними коштами підприємства, достатньо поширеною є система фінансових бюджетів. Це

документи, у яких у плановому та фактичному варіанті представлена загальна інформація про рух коштів, збір та використання запасів, виробництво готових товарів, формування та виплату дебіторської заборгованості підприємства.

Для покращення ефективності використання та стану оборотних активів фінансовим менеджерам підприємств необхідно усвідомити, що висока оборотність оборотних активів, а не високі ціни на продукцію приносить вагомі доходи у сучасних умовах бізнесу, і приносить прибутки з використаних оборотних активів. Шляхи покращення обсягу та структури оборотних активів полягають у забезпеченні безперебійності виробничого процесу, прискоренні обертання оборотних засобів, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, підвищення рентабельності оборотних активів, мінімізації ризиків і втрат у процесі їх формування і використання. Також важливим є застосування методів управління оборотним капіталом, зокрема, нормування, коефіцієнтний метод та оптимізація. Саме регулярне управління та постійний контроль дасть позитивний результати та підвищить ефективність.

Отже, для безперебійного здійснення статутної діяльності підприємство повинно мати достатній розмір запасів сировини та матеріалів, готової продукції, товарів для торгівлі тощо. Основними шляхами поліпшення показників ефективного використання оборотних активів є економія матеріальних ресурсів, скорочення втрат у виробничому процесі, раціональне розміщення оборотних коштів, запобігання зростанню дебіторської заборгованості. Підвищення ефективності управління оборотними активами необхідне для оптимізації задоволення потреб у придбанні різних елементів оборотних активів, забезпечення відповідності їх обсягів обсягам фінансово господарської діяльності, максимізації прибутку (рентабельності оборотних активів) і мінімізації витрат при допустимому рівні ризику. Раціональне й ефективне використання оборотних активів сприяє збільшенню фінансової стійкості підприємства та його

платоспроможності, що у свою чергу дозволить суб'єктам господарювання бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку.

Якщо узагальнювати вищезазначене, можна зазначити, що аналіз ефективності управління бізнесом передбачає проведення комплексної оцінки. Результати можуть визначати ефективність управління активами, що забезпечують економічну ефективність, визначених у стратегіях управління активами [39].

Основні завдання аналітичного забезпечення управління оборотними активами включають:

1. Аналіз ліквідності. Аналізуючи рівень ліквідності оборотних активів, підприємство може оцінити свою здатність виконувати щоденні операції без проблем з фінансуванням. Це дозволяє виявити можливі дисбаланси та ризики, пов`язані з недостатньою ліквідністю активів.

$$CR = \frac{\text{CA}}{\text{C}\boldsymbol{L}} \tag{1.1}$$

де CA – поточні (оборотні) активи ;

CL – поточні (короткострокові) зобов'язання [40].

2. Аналіз оборотності. Аналізуючи швидкість обігу оборотних активів, менеджмент підприємства може оцінити його ефективність та оптимальність використання активів. Це дозволяє забезпечити максимальний приріст вартості активів та зменшити ризики їх непродуктивного використання.

Показники оборотності оборотних коштів:

1) Коефіцієнт оборотності – показує скільки оборотів можуть зробити оборотні кошти за певний період часу:

$$\text{К об} = \frac{\text{РП}}{\text{Зс}}\ , \tag{1.2}$$

де РП - реалізована за період продукція, грн.;

$З_с$ - середньорічний залишок оборотних коштів, грн.

2) коефіцієнт завантаження – показує скільки оборотних коштів підприємства приходиться на 1грн реалізованої продукції:

$$Кз = \frac{РП}{Зс}, \quad (1.3)$$

де РП - реалізована за період продукція, грн.;

$З_с$ - середньорічний залишок оборотних коштів, грн.

3) тривалість одного обороту (у днях) [41]:

$$Т\,об = \frac{360}{К\,об}, \quad (1.4)$$

Розглянемо порядок визначення розмірів середньорічного залишку оборотних коштів:

$$Зс = \frac{З_1 + З_2 + \cdots + З_{12}}{12}, \quad (1.5)$$

де $З_с$ - середньомісячні залишки оборотних коштів, грн.

3. Аналіз структури активів. Аналізуючи структуру оборотних активів, підприємство може виявити можливі дисбаланси в розподілі активів та знайти оптимальний спосіб їх оптимізації. Він допомагає зрозуміти, які активи переважають (оборотні чи необоротні), як вони розподілені за призначенням, термінами та ліквідністю, та як це впливає на фінансові результати.

4. Аналіз ефективності використання активів. Аналізуючи ефективність використання оборотних активів, вищий управлінський персонал виявляє

можливості зменшення витрат та оптимізації процесів. Це дозволяє підприємству збільшити свою прибутковість та конкурентоспроможність.

5. Аналіз рентабельності оборотних активів. Аналізуючи рентабельність оборотних активів, підприємство може визначити їх відповідність стратегії підприємства. Це дозволяє підприємству орієнтуватися на найбільш прибуткові галузі та види діяльності [42, 43].

Показник віддачі (рентабельності) оборотних коштів, котрий являє собою відношення прибутку від реалізації продукції до середніх залишків оборотних коштів:

$$\text{Rок} = \frac{\text{ПР}}{\text{ОК}}, \tag{1.6}$$

де Rок — рентабельність оборотних коштів, %;

ПР — прибуток від реалізації продукції, грн. [44].

Реалізуючи управління деякими видами оборотних активів, керівники підприємства можуть впливати на показники оборотності оборотних активів. Регулярний аналіз та планування цих показників з використанням розроблених показників може сприяти досягненню цілі підприємства, тобто бажаного рівня рентабельності [45].

Наявність у підприємства достатніх оборотних коштів оптимальної структури – це необхідна передумова для його нормального функціонування та фінансової стійкості в умовах ринкової економіки. У свою чергу ефективність організації та управління оборотними коштами підприємства залежить від рівня організаційності та узгодженості процесів аналізу оборотних коштів підприємства в попередньому періоді, планування оборотних коштів, контролю за виконанням планів та прийняттям управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання оборотних коштів.

На рис.10 представлено послідовність етапів аналізу оборотних активів, який включає три ключові стадії: інформаційний, планування та аналітичний.

Перший етап спрямований на вивчення нормативних і фактичних показників діяльності підприємства, другий – на виявлення проблемних аспектів управління оборотними активами та визначення шляхів їх оптимізації. Третій етап передбачає застосування методів планування й порівняння фактичних і планових даних для виявлення причин відхилень, оцінки структури, динаміки та ефективності використання оборотних активів.

Проведення аналізу оборотних активів здійснюється за трьома основними етапами (рис 10.)

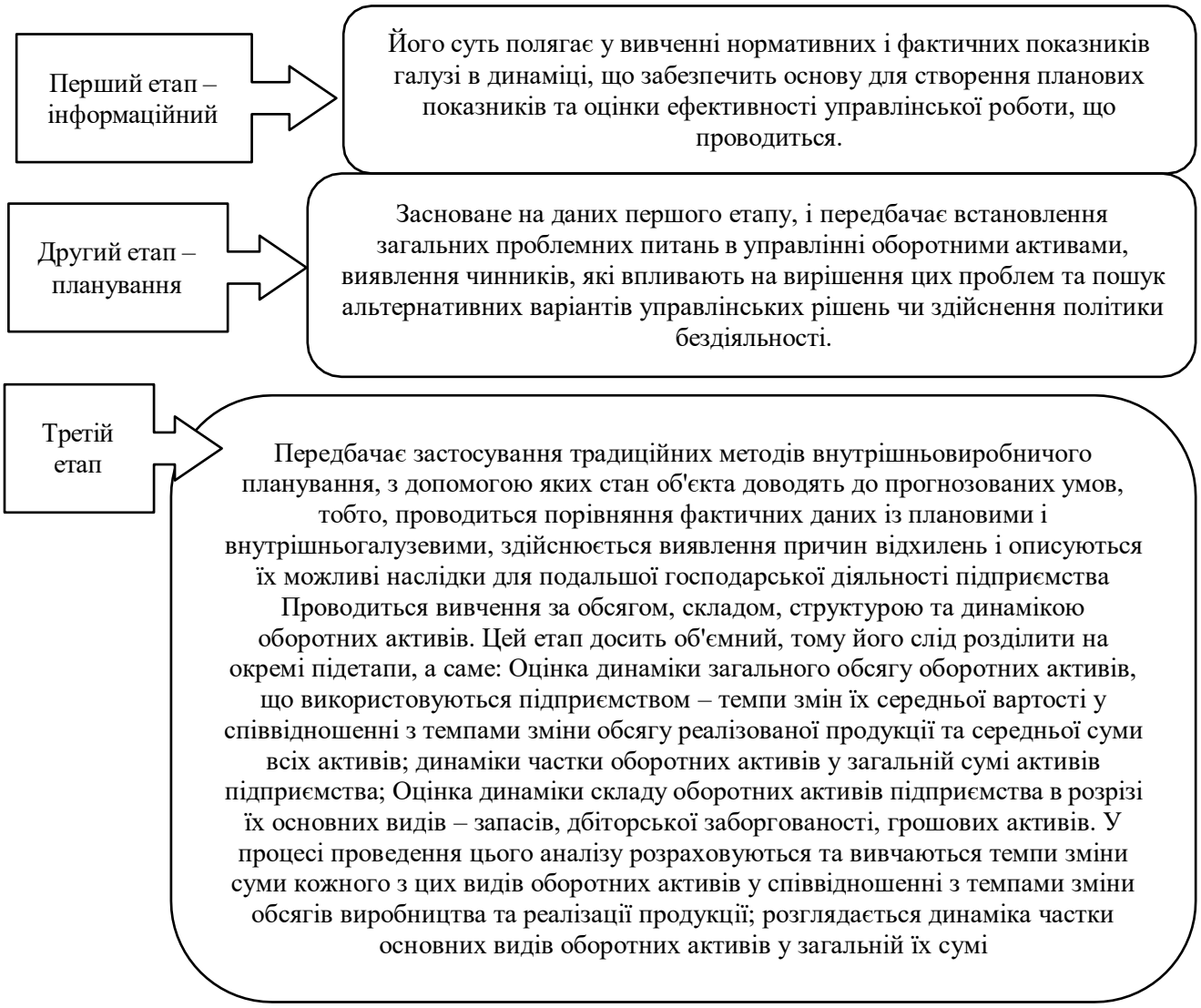

Рисунок 1.10 – Етапи проведення аналізу оборотних активів [46]

У свою чергу ефективність організації та управління оборотними коштами підприємства залежить від рівня організаційності та узгодженості процесів аналізу оборотних коштів підприємства в попередньому періоді, планування оборотних коштів, контролю за виконанням планів та прийняттям управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розкриваються теоретичні основи управління оборотним капіталом підприємства. Представлено зміст і сутність оборотних коштів, їх структуру та поділ за різними ознаками за функціональним призначенням, джерелом освіти, типом організації та розподілу. Виявляється, оборотні кошти відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу та підтримці платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Додатково висвітлено основні принципи, функції та завдання управління ліквідними активами, такі як забезпечення ліквідності, оптимізація структури активів, підвищення прибутковості та прискорення оборотності коштів. Особливу увагу приділено ролі аналізу в системі управління, оцінці складу, структури, динаміки та ефективності використання оборотних активів.

У цьому розділі систематизивано підхід до аналізу та оцінки ефективності управління оборотними активами, зокрема наведено такі основні фінансові показники, як коефіцієнт оборотності, період обороту, коефіцієнт використання та рентабельність оборотних коштів. Описує рівні аналізу (інформація, планування та аналіз) і методи управління запасами, грощовими коштами та дебіторською заборгованістю.

У результаті теоретичного дослідження встановлено, що:

1. Оборотні кошти є важливою частиною капіталу підприємства, від ефективності їх використання залежить прибутковість, платоспроможність і стабільність роботи.

2. Раціональне управління оборотними активами забезпечує безперебійність виробничого процесу, оптимальну структуру активів і зменшення потреби в залученні зовнішнього фінансування.

3. Аналіз оборотних коштів є необхідним інструментом для оцінки ефективності діяльності підприємства, визначення резервів підвищення оборотності та оптимізації структури активів.

4. Ефективне управління передбачає дотримання принципів своєчасності, оптимальності, взаємопов’язаності й раціональності у прийнятті рішень.

5. Удосконалення системи управління оборотними коштами сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства, зростанню його рентабельності та конкурентоспроможності.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ КОМПАНІЇ «УКРБУД»

2.1 Динаміка економічних показників діяльності компанії «УКРБУД»

Підприємство було створено 1 липня 1991 року постановою Кабінетом Міністрів УРСР як правонаступник колишнього Міністерства будівництва УРСР. Організація складалась приблизно з 1500 підприємств, більшу частину з них пізніше приватизували або перебудували. Забезпечення реалізація економічних інтересів держави, пов'язаних з розвитком будівельної галузі, являється метою створення організації «Укрбуд» [47].

Акціонерне товариство має наступні реквізити, які наведено у (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Реквізити компанії «Укрбуд»

Повне найменування	ДЕРЖАВНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ УКРБУД
Скорочене найменування	компанія «Укрбуд»
Код ЄДРПОУ	33298371
Дата реєстрації	14.01.2005
Уповноважені особи	Котяш Іван Іванович Голова правління, керівник Терещенко Сергій Васильович
Види діяльності та розмір статутного капіталу	Основний вид: 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель Розмір статутного капіталу:193 136 000,00 грн.

Примітка - Складена автором на основі [48]

Компанія спрямована на розвиток трьох основних напрямків: проектування, будівельні роботи, підготовка та перепідготовка робітничих та інженерно-технічних кадрів у будівельній сфері.

Основними функціями організації визначено [49]:

– введення в дію об'єктів житлово-цивільного і промислового призначення та виконання завдань по будівництву;

– врегулювання запитів соціально-економічного розвитку об'єднань, організацій та підприємств;

– впровадження цільової науки та технологічної політики для поліпшення якості будівництва та промислової продукції;

– підвищення та вдосконалення рівня технічного виробництва та ефективного використання виробничих потужностей;

– введення наукових та технологічних досягнень у виробництво та визначення напрямку економічної діяльності за кордоном;

– вдосконалення економічних механізмів, широка взаємодія команд у розвитку прогресивних форм організації праці, самофінансування, договорів оренди, співпраці та самофінансування.

Поява на ринку України державного акціонерного товариства «Будівельна компанія «Укрбуд» — це природне продовження більше ніж півстолітнього досвіду діяльності компанії промислового та цивільного будівництва на шляху до нових стратегій до організації та здійснення проектної та будівельної діяльності.

Їх філософія роботи базується на попиту на ринку на будівельну продукцію. Компанія пропонує всебічний підхід до роботи з потенційними інвесторами. Сюди входить розробка попереднього проекту, виконання певної кількості функцій клієнтів, розробка проекту та його впровадження, а навіть у майбутньому функціонування інтеграційних об'єктів.

Використання вдосконаленого технічного обладнання та сертифікованих систем якості компанії та її дочірніх підприємств дозволяє здійснити всі роботи з

планування, будівництва та встановлення якомога швидше та на найвищому рівні [50].

Компанія визнає фінансовий актив або зобов’язання у Звіті про фінансовий стан лише тоді, коли вона стає стороною договору щодо відповідного інструменту. Фінансові активи та зобов’язання компанія класифікує наступним чином: Фінансові активи за справедливою вартістю внаслідок переоцінки прибутку або збитків включає активи, що перебувають у продажу, та активи, які вимірюються за справедливою вартістю при первинному визнанні та визначаються для відображення відповідних змін прибутку або збитків. Інвестиції, утримувані до погашення, — це нефінансові активи з визначеними фіксованими платежами та строками погашення, щодо яких підприємство має реальний намір і здатність утримувати їх до моменту погашення. Після первісного визнання ці інвестиції відображаються за амортизованою вартістю.

Виявлені для продажу фінансові активи включають ті, які в загальному доступні для продажу або не відносяться до жодної з трьох попередніх категорій. Після першого визнання такі активи оцінюються за справедливою вартістю, а нереалізовані прибутки чи збитки відображаються безпосередньо у капіталі. У разі вибуття накопичені прибутки або збитки, які раніше визнавалися у капіталі, відображаються у Звіті про сукупний дохід. Якщо такі активи не мають ринкових котирувань на активному ринку і їхню справедливу вартість неможливо надійно оцінити, то вони обліковуються за первісною вартістю з урахуванням резервів на можливе знецінення, якщо це необхідно.

Фінансові зобов'язання за правильною вартістю із відображенням результатів аналізу у прибутках або збитках – це зобов'язання, призначені для продажу, а також ті, які при первісному визнанні класифіковані як такі, що оцінюються за правильною вартістю із включенням результатів переоцінки до прибутків або збитків.

Фінансові зобов'язання, що оцінюються за амортизованою вартістю, охоплюють усі інші види фінансових зобов'язань. При первісному визнанні вони відображаються за правильною вартістю з врахуванням витрат, які безпосередньо стосуються здійснення операції. Надалі позики та кредиторська заборгованість оцінюються за амортизованою вартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки.

Розглянемо основні фінансові показники компанії за останні 5 років та зробимо аналіз та проведемо аналіз динаміки фінансових показників компанії за останні два роки у вигляді таблиці для порівняння даних (табл. 2.2)

Таблиця 2.2 – Фінансові показники компанії «Укрбуд» у 2022-2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Δ2024-2023	%Δ2024–2023
Дохід	40 988 000	105 211 000	40 609 000	–64 602	–61,4%
Чистий прибуток	-3 215 000	-3 053 000	-13 654 000	–10 601	–347,2%
Активи	269 554 000	261 185 000	250 183 000	–11 002	–4,2%
Зобов'язання	19 148 000	13 832 000	16 484 000	+2 652	+19,2%
Середня зарплата до оподаткування	7 970	9 949	14 449	+4 500	+45,2%
Кількість працівників	115	99	90	–9	–9,1%

Примітка - Складена автором на основі [51]

Для аналізу динаміки фінансових показників підприємства використовують абсолютне та відносне відхилення за наступними формулами:

1. Абсолютне відхилення (Δ) показника обчислюється за формулою:

$$\Delta = \text{Показник поточний рік} - \text{Показник попередній рік}$$

2. Відносне відхилення (%) показника обчислюється за формулою:

$$\%\Delta = \Delta \,/\, \text{Показник попередній рік} \times 100\%$$

На основі даних таблиці ми можемо бачити, що від початку повномасштабного вторгнення, чистий прибуток підприємства значно знизився, дохід за 2024 та 2022 роки знизився приблизно на , але не зважаючи на це 2023 стрімко виріс в доході.

Аналіз фінансових показників ДАТ «Укрбуд» за 2022–2024 роки дозволяє зробити наступні висновки щодо динаміки доходів, прибутку, активів, зобов’язань, витрат на оплату праці та чисельності персоналу.

У 2023 році доходи підприємства збільшилися на 64 223 тис. грн, що становить 156,7% відносного приросту порівняно з 2022 роком. Це свідчить про активізацію господарської діяльності та збільшення обсягів виконаних робіт. Чистий прибуток при цьому майже не змінився (+162 тис. грн, або +5%), що вказує на незначне покращення фінансового результату при значному зростанні доходів. Активи підприємства зменшилися на 8 369 тис. грн (–3,1%), а зобов’язання скоротилися на 5 316 тис. грн (–27,8%), що може свідчити про часткову оптимізацію фінансової структури та скорочення боргових зобов’язань. Водночас середня заробітна плата зросла на 1 979 грн (+24,8%), а чисельність працівників скоротилася на 16 осіб (–13,9%), що свідчить про підвищення витрат на персонал і оптимізацію штату.

У 2024 році фінансова ситуація ускладнилася: дохід знизився на 64 602 тис. грн (–61,4%) порівняно з попереднім роком, а підприємство зазнало значного збитку –13 654 тис. грн (–347,2%), що свідчить про суттєві фінансові труднощі. Активи продовжили скорочуватися на 11 002 тис. грн (–4,2%), а зобов’язання зросли на 2 652 тис. грн (+19,2%), що може свідчити про збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Витрати на оплату праці зросли на 4 500 грн (+45,2%), а чисельність працівників скоротилася ще на 9 осіб (–9,1%), що відображає подальшу оптимізацію персоналу.

Загалом**,** динаміка фінансових показників за три роки свідчить про високу волатильність діяльності підприємства, значні коливання доходів та збитків,

скорочення активів і персоналу при одночасному зростанні витрат на оплату праці. Це підкреслює необхідність підвищення ефективності управління оборотними коштами, контролю витрат, стабілізації фінансових ресурсів та оптимізації структури капіталу для забезпечення стабільної та стійкої діяльності підприємства.

Проаналізуємо консолідований сукупний дохід по компанії за останній рік 2024 році становить 83 725 тис. грн, при плані у 83 084 тис. грн, що більше від запланованого на 0,7% або на 641 тис. гривень. У порівнянні з аналогічним періодом фактом минулого року (143 990 тис. грн,) загальний обсяг доходів зменшився на 41,9 % або на 60 265 тис. грн. Материнська компанія зменшила загальний обсяг доходу (44 279 тис. грн) у порівнянні до фактичних показників 2023 року (110 930 тис. грн.) на 60,1% або на 66 651 тис. грн. Виконання показників фінансового плану по отриманню загального обсягу доходу материнською компанією на 2024 рік (50 860 тис. грн) склало 87,1%.

Консолідований чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за основними видами діяльності в 2024 році одержаний в сумі 66 653 тис. грн, що складає 95 % до плану (70 140 тис. грн), або на 3487 тис. грн. менше, а відносно 2023 року (125 683 тис. грн.) зменшився на 46,7% або на 59030 тис. грн. У складі сукупного доходу чистий дохід має питому вагу 79,6 %, інші операційні доходи, в тому числі від управління майном – 20,4%.

Загальна сума чистого доходу за 2024 рік по Підприємствам напрямку проектування та будівництва склала 5536 тис. грн. та зменшилась відносно показників 2023 року на 972 тис. грн. або на 15 %. Відносно планових показників чистий дохід більше на 114 тис. грн. або на 2,1%

Загальна сума чистого доходу за 2024 рік по Підприємствам напрямку підготовки та перепідготовки кадрів склала 24891 тис. грн. та збільшилась відносно 2023 року на 6096 тис. грн. або на 32,3 %. Відносно планових показників чистий дохід збільшився на 6973 тис. грн. або на 38,7%.

Материнська компанія за 2024 рік отримала чистий дохід у сумі 40 609 тис. грн, що на 18,9% менше плану (50 083 тис. гривень). У порівнянні з 2023 роком (105 211 тис. грн.) чистий дохід зменшився на 64 602 тис. грн або на 61,4 %. Суттєве скорочення чистого доходу у 2024 році порівняно з показниками 2023 року відзначається за рахунок зменшення доходів від будівельної діяльності (капітальні ремонти та послуги ген.підряду) на загальну суму 66 587 тис. грн. з 71 908 тис. грн. у 2023 році до 5321 тис. грн. у 2024 році, плановий рівень доходу на 2024 рік складав 8071 тис. грн. Дохід від надання в оренду та компенсації комунальних послуг в чистому доході материнської компанії за 2024 рік склав 35 288 тис. грн, що на 1985 тис. грн. більше за дохід у 2023 році (33 303 тис. грн.), плановий рівень доходу на 2024 рік складав 42 012 тис. грн.

Незавершене виробництво по Компанії станом на 31.12.2024 р. становить 4 716 тис.грн., яке по відношенню до початку року збільшилась на 141 тис. грн. за рахунок незавершених договорів проектування, які знаходяться на стадії виконання.

Структура чистого доходу за 2024 рік за основними видами діяльності містить: будівництво житлових і нежитлових будівель (ген підряд) – 7,9% (5 321 тис. грн.), проектні роботи - 8,3% (5536 тис. грн.); підготовка та перепідготовка кадрів – 37,5% (24970 тис. грн.); управління майном – 46,3% (30826 тис грн.) [23].

Проектування являється пріоритетним напрямком діяльності компанії, яке здійснюється силами 6 дочірніх підприємств — проектних інститутів, вони розташовані у різних куточках України. Вони виконують роль територіальних організацій у закріплених за ними регіонах. У консолідованому чистому доході частка надходжень в архітектурній сфері становить 8,3%. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року був приріст цього показника на 3,1%. Підприємства, які працюють у напрямі проектування та будівництва, перевищили планові показники загального доходу від усіх видів діяльності на 7,7%. Загальний обсяг доходу склав 13 260 тис. грн при запланованих 12 310 тис. грн. За аналізом

2023 року загальний дохід становив 13 810 тис. грн, включаючи результати окремих підприємств:

– «Проектний інститут «Одеський Промбудпроект» – 2 303 тис. грн, що становить 100,1 % до плану (2300 тис. грн.) та на 21,9% менше фактичних показників 2023 року (2950 тис. грн.);

– «Проектний інститут «Львівський Промбудпроект» – 1 722 тис. грн, що становить 158,1 % до плану (1089 тис. грн.) та на 35,2% більше фактичних показників 2023 року (1274 тис. грн.);

– «Проектний інститут «Тернопільський Промбудпроект» – 559 тис. грн, що становить 87,8 % до плану (637 тис. грн.) та на 30,2% менше фактичних показників 2023 року (801 тис. грн.);

– «Проектний інститут «Київський Промбудпроект» – 8676 тис. грн, що становить 112,4 % до плану (7722 тис. грн.) та на 19,3% більше фактичних показників 2023 року (7271 тис. грн.) [52].

«Проектний інститут «Придніпровський Промбудпроект» у 2024 році не надавало звіти до материнської компанії, за 2023 рік сукупний дохід складав 1 514 тис. грн.

Порівняючи з минулим періодом 2023 року сукупний обсяг доходів (13 810 тис. грн) по напрямку проектування та будівництва був зменшений на 550 тис. грн або на 4 %.

Часто почали використовувались в проектах найновіші будівельні матеріали, споруди, техніку економії енергії та матеріалів, ефективне обладнання та вдосконалений досвід проектування та будівництва. Вони брали участь у процедурах закупівель проектних робіт та послуг, що здійснюються клієнтами таких закупівель, приділяли велику увагу основній політиці у визначенні витрат на проектних робіт, використання сучасних ефективних будівельних конструкцій та матеріалів та матеріалів у проектах. Це призвило до того, що перевиконали план у 2024 році два підприємства : дочірнє підприємство «Проектний інститут

«Львівський Промбудпроект» (226,9%) та дочірнє підприємство «Проектний інститут «Одеський Промбудпроект» (100%)). Не забезпечили виконання планових показників чистого доходу дочірні підприємства «Київський Промбудпроект» (96,5%) та «Тернопільський Промбудпроект» (36,8%).

Загальна сума чистого доходу за 2024 рік по Підприємствам напрямку проектування та будівництва склала 5536 тис. грн. та зменшилась відносно показників 2023 року на 972 тис. грн. або на 15 %. Відносно планових показників чистий дохід більше на 114 тис. грн. або на 2,1%

Дочірнє підприємство «Проектний інститут «Київський Промбудпроект» за 2024 рік отримало дохід від основного виду діяльності в сумі 1908 тис. грн, що на 308 тис. грн. менше отриманого чистого доходу за 2023 рік (2216 тис. грн.).

Підсумовуючи, можна зробити такі висновки, що загальна сума чистого доходу за 2024 рік зменшилась відносно показників 2023 року на 15%, сукупний обсяг доходів по відношенню до 2023 року сукупний обсяг доходів зменшився на 4 %.

Розглянемо також основні засоби та їх залишкову вартість станом на кінець 2022–2024 рр. Відповідно до (табл. 2.3), вартість основних засобів та інвестиційної нерухомості станом на кінець 2024 року значно знизилась, вартість машини та обладнання збільшилась на 64 тис.грн в порівнянні з 2023р.

Таблиця 2.3 – Основні засоби та їх залишкова вартість

Основні засоби та інвестиційна нерухомість	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Інвестиційна нерухомість	204 310	199 723	196 741
Будинки і споруди	1 734	1602	1 541
Інші основні засоби	865	819	770
Транспортні засоби	992	928	579
Машини та обладнання	382	363	427
Основні засоби, всього	208 283	203 435	200 058

Варто зазначити, що у зв'язку з подіями, спричиненими повномасштабним вторгненням, у 2023 році була значно пошкоджена будівля компанії, яка знаходиться у місті Суми (залишкова балансова вартість, складає 901 тис.грн, станом на 31.12.2023 та 31.12.2024 роки). Компанія прийняла рішення, дану будівлю у 2023 році вивести з експлуатації [52].

2.2 Аналіз складу та структури оборотних коштів компанії «УКРБУД»

Проведемо дослідження динаміки та структури оборотних активів компанії «Укрбуд» у 2022-2024 рр., особливо їх складових елементів за проаналізований період.

Таблиця 2.4 – Балансова вартість запасів компанії «Укрбуд» у 2022-2024 рр.

Показник	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Незавершене виробництво	12000	4575	4716
Готова продукція	8000	90	90
Інші матеріальні запаси	5000	1904	2111
Всього	25000	6569	6917

Завдяки аналізу ми бачимо, що станом на 31 грудня 2022 року основну частку запасів підприємства становило незавершене виробництво (48%), що свідчить про активний виробничий процес. Готова продукція становила 32% від загальної балансової вартості запасів, а інші матеріальні запаси – 20%. Така структура запасів характерна для будівельних підприємств, де значна частина коштів вкладена в незавершене будівництво та матеріали, що використовуються у виробництві.

Динаміка запасів у 2023 році засвідчує скорочення всіх категорій: загальна вартість запасів зменшилася на 73,7% порівняно з 2022 роком. Найбільше скоротилося незавершене виробництво (–61,9%) та готова продукція (–98,9%), що свідчить про масштабну реалізацію готової продукції або зупинку виробничого процесу.

Динаміка запасів у 2024 році свідчить про незначне збільшення загальної вартості запасів (+5,3%). Незавершене виробництво зросло на 3,1%, інші матеріальні запаси – на 10,9%, а готова продукція залишилася на рівні попереднього року. Це може вказувати на стабілізацію виробничого процесу та формування мінімальних запасів для виконання замовлень. Вартість запасів виросла на 348 тис, грн.

Сума незавершеного виробництва також значно вирісла на 141 тис грн. В статті «Незавершене виробництво» обчислюються витрати діяльності Групи, по яким передбачено одержати в звітних періодах доходи (4716 тис. грн). Найбільша питома вага незавершеного виробництва по дочірнім підприемствам приходиться на підприємства напрямку проектування та будівництва (3990 тис. грн.), що становить 84,6%. Збільшилась також вартість інших матеріальних запасів на 207 тис.грн.

Готова продуція в сумі 90 тис. грн. це є кінцева та несплачена робота по будівельним договорам материнської компанії, яка станом на 31.12.2024 року не передана замовнику.

Структура запасів: станом на кінець 2022 року основну частку займало незавершене виробництво (48%), готова продукція – 32%, інші матеріальні запаси – 20%. У 2023–2024 роках структура змінилася: основну частку тепер складають незавершене виробництво та інші матеріальні запаси, а готова продукція практично відсутня.

Балансова вартість окремих груп оборотних активів компанії «Укрбуд» за 2022-2024 рр. представлена на рис. 2.1.

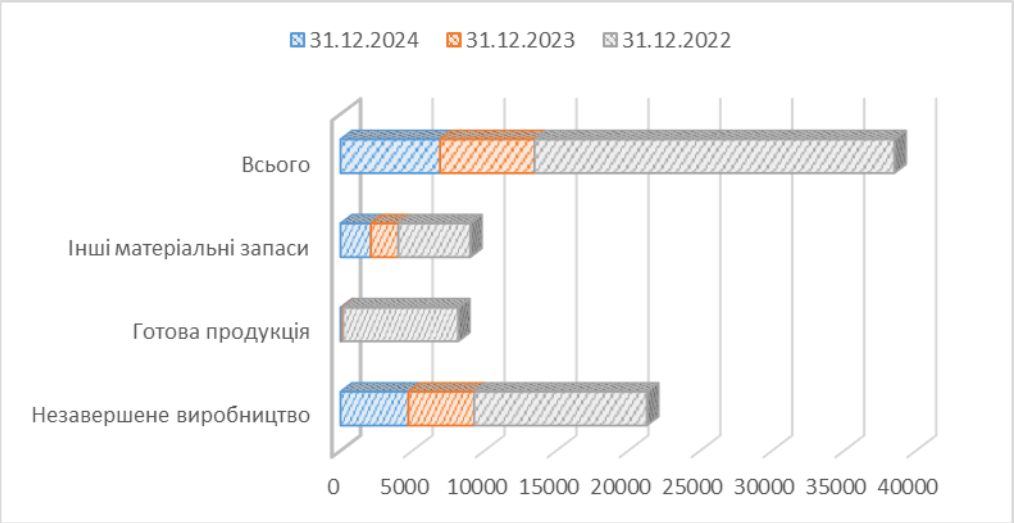

Рисунок 2.1 – Балансова вартість окремих груп оборотних активів

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що підприємство протягом 2023 року значно скоротило запаси, що відображає реалізацію продукції або скорочення виробництва. У 2024 році спостерігається стабілізація запасів на мінімальному рівні. Для ефективного управління оборотними коштами та забезпечення стійкості діяльності необхідно контролювати рівень запасів, планувати їх поповнення та оптимізувати використання матеріальних ресурсів.

Розглянемо склад короткострокової дебіторської заборгованості компанії «Укрбуд» за 2022-2024 рр. (у табл. 2.5) на основі національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53].

Таблиця 2.5 – Склад короткострокової дебіторської заборгованості компанії «Укрбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	14 892	15 607	13 111
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			

Продовження табл 2.5

- за виданими авансами	2 174	2353	l 856
- з бюджетом	498	539	551
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	0	0	2
Інша поточна дебіторська заборгованість	10 963	11 057	13 631
Резерв під очікувані кредитні збитки під торгову дебіторську заборгованість	- 6 512	- 6 909	- 4 751
Резерв під очікувані кредитні збитки під іншу дебіторську заборгованість	- 1 243	-13 166	- 5 544
Коротковстрокові заборгованості за поставками та інше, за вирахуванн з резерву	20 184	11 234	17 103

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зменшилась на 2496 тис. грн., в тому числі внаслідок зміни торгових зобов’язань згідно з іншими короткостроковими зобов'язаннями (дебіторська заборгованість та кредиторська заборгованість) на суму 2 700 тис. грн [52].

Протягом 2024 року за виданими авансами відбулося зменшення на 497 тис. грн., що дорівнює 21%. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом також виросла на 12 тис. грн. Інша поточна дебіторська заборгованість виросла на 2574 тис. грн., або на 23%. також за рахунок перекласифікації торгівельної дебіторськоі заборгованості в іншу поточну заборгованість (заборгованість по претензіям та заборгованість по якій ведуться претензійно - позовна робота) на суму 2700 тис. грн.

До складу іншої поточноі заборгованості включено заборгованість за заробітною платою працівників, позиками та відрядженнями, заборгованість по претензіям та заборгованість по якій ведуться претензійно - позовна робота.

Якщо розглядати, вся заборгованість є поточною з терміном погашення до 12 місяців. Заборгованість з терміном погашення більше 12 місяців відображається в складі довгострокової заборгованості.

Інші оборотні активи станом на 31.12.2024 р. складали 2195 тис. грн. (на 31.12.2023 р. – 1593 грн.). Що складу інших оборотних активів включаються суми

податкового кредиту з ПДВ (за неотриманими податковими накладними), якими група може в майбутньому користуватись.

У складі поточних активів компанії лідирують вироблені резерви та дебіторська заборгованість. У 2023 році співвідношення резервів становило 46%, співвідношення дебіторської заборгованості становило 32%, а співвідношення грошових коштів та короткострокових фінансових інвестицій – 22%. Порівняно з 2022 р. загальна кількість поточних активів зросла на 12%, що свідчить про розширення виробничої діяльності компанії.

Оборотні активи є важливою складовою загальної структури активів підприємства, адже саме вони забезпечують безперервність господарської діяльності, обіг матеріальних і грошових ресурсів, а також формують основу для поточної ліквідності та фінансової стійкості. Аналізуючи дані табл 2.5 можна простежити динаміку зміни оборотних активів підприємства протягом 2022–2024 років, а також виявити основні тенденції в структурі їх складових елементів.

Загальна сума оборотних активів за аналізований період має тенденцію до зниження: якщо на початок 2022 року вона становила 35 354 тис. грн, то на початок 2023 року – 32 273 тис. грн, а на початок 2024 року – 26 941 тис. грн. Таким чином, за два роки спостерігається скорочення на 8 413 тис. грн, або приблизно 23,8 %. Зменшення обсягу оборотних активів може свідчити про зниження платоспроможності підприємства, скорочення обсягів виробництва або оптимізацію структури активів за рахунок зменшення малоефективних елементів. Найбільш помітним є скорочення запасів підприємства. Якщо на початок 2022 року їх обсяг складав 844 тис. грн, то у 2023 році він зменшився до 787 тис. грн, а у 2024 році – до 695 тис. грн. Така тенденція може бути наслідком більш ефективного управління матеріально-виробничими запасами, скорочення надлишкових залишків на складах або зменшення обсягів закупівлі сировини через уповільнення виробничих процесів. Водночас надмірне скорочення запасів

може свідчити про ризик перебоїв у постачанні або нестачу матеріальних ресурсів для забезпечення безперервного виробництва.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги в динаміці демонструє нерівномірну тенденцію. На початок 2022 року її сума становила 9 492 тис. грн, у 2023 році показник зріс удвічі – до 18 367 тис. грн, а вже на початок 2024 року скоротився до 14 158 тис. грн. Зростання дебіторської заборгованості у 2023 році може бути пов'язане з наданням клієнтам відстрочення платежів або погіршенням платіжної дисципліни контрагентів. Зниження цього показника у 2024 році є позитивним сигналом, який може свідчити про посилення контролю за розрахунками з покупцями та ефективніше управління дебіторською заборгованістю.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з авансів, бюджету та інших напрямів також має різноспрямовану динаміку. Зокрема, заборгованість за виданими авансами зменшилася з 2 201 тис. грн у 2022 році до 1 575 тис. грн у 2024 році, що може свідчити про скорочення попередніх оплат постачальникам або більш раціональне використання коштів. Заборгованість з бюджетом також має тенденцію до зниження – з 735 тис. грн у 2022 році до 467 тис. грн у 2024 році, що характеризує своєчасне виконання податкових зобов'язань і відсутність значних переплат.

Зменшення заборгованості із нарахованих доходів (з 373 тис. грн до 0) є позитивним чинником, адже це свідчить про те, що підприємство вчасно отримує належні йому доходи. Водночас дещо зменшилась сума внутрішніх розрахунків (з 1 050 тис. грн до 600 тис. грн), що може вказувати на стабілізацію внутрішньої структури взаєморозрахунків між підрозділами або дочірніми підприємствами.

Інша поточна дебіторська заборгованість залишається практично незмінною протягом усього періоду аналізу: 5 224 тис. грн у 2022 році, 5 206 тис. грн у 2023 році та 5 372 тис. грн у 2024 році. Така стабільність може свідчити про відносно постійні обсяги розрахунків за іншими напрямами діяльності підприємства.

Найбільш суттєві зміни спостерігаються у статті «Грошові кошти та їх еквіваленти (рахунки в банках)». Якщо на початок 2022 року сума грошових коштів становила 13 898 тис. грн, то на початок 2023 року вона зменшилась до 2 672 тис. грн, а на початок 2024 року – до 2 928 тис. грн. Це свідчить про значне скорочення ліквідних ресурсів підприємства – більш ніж у п’ять разів. Така динаміка може бути пов’язана із великими виплатами, інвестиційними витратами або нестачею надходжень від основної діяльності. Незважаючи на незначне зростання у 2024 році, рівень грошових коштів залишається критично низьким, що може створювати ризики неплатоспроможності у короткостроковому періоді.

Інші оборотні активи протягом аналізованого періоду також мають тенденцію до зниження – з 1 482 тис. грн у 2022 році до 1 109 тис. грн у 2024 році. Зменшення цього показника, хоча й незначне в абсолютному виразі, може свідчити про скорочення допоміжних або другорядних активів, які не відіграють суттєвої ролі у формуванні фінансового результату підприємства.

У підсумку можна зробити висновок, що за період 2022–2024 років структура оборотних активів підприємства зазнала певних якісних змін. Незважаючи на загальне скорочення обсягів, спостерігається тенденція до більш раціонального використання ресурсів. Істотне зменшення грошових коштів є негативним сигналом, який може призвести до ускладнення виконання поточних зобов’язань і погіршення ліквідності підприємства.

Для покращення фінансового стану підприємству доцільно посилити контроль за оборотністю дебіторської заборгованості, забезпечити збалансоване співвідношення між запасами, коштами та поточними розрахунками, а також розробити заходи для збільшення обсягів грошових надходжень. Раціональне управління оборотними активами сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів, покращенню платоспроможності та забезпеченню стабільності діяльності підприємства в умовах мінливої економічної ситуації.

Аналіз структури та динаміки оборотних коштів компанії «Укрбуд» за2022-2024рр. представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Оборотні активи компанії ДАТ «Укрбуд» за 2022-2024рр.

Актив	31.12.2022 р	31.12.2023 р	31.12.2024 р	Відхилення		
II. Оборотні активи				Абсолютне, +/-	Темп росту, %	Темп приросту, %
1.Запаси	844	787	695	-57	93,2	-6,8
1.2 виробничі запаси	835	778	594	-57	93,2	-6,8
1.3 готова продукція	0	0	90	0	-	-
1.4 товари	9	9	11	0	100,00	0
2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9 492	18 367	14 158	+ 8 875	193,5	+93,5
3. Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
3.1 за виданими авансами	2 201	1 575		-626	71,5	-28,5
3.2 з бюджетом	787	735	467	-52	93,4	-6,6
3.3 у тому числі з податку на прибуток	148	226	226	+78	152,7	+52,7
3.4 з нарахованих доходів	373	289	-	-84	77,5	-22,5
3.5 із внутрішніх розрахунків	1050	1 050	600	0	100,0	0
4. Інша поточна дебіторська заборгованість	5 224	5 206	5 372	-18	99,7	-0,3
5. Гроші та їх еквіваленти (Рахунки в банках)	13 898	2 672	2 928	-11 226	19,2	-80,8
6. Інші оборотні активи	1 485	1 592	1 109	+107	107,2	+7,2
7. Усього за розділом	35 354	32 273	26 941	-3 081	91,3	-8,7

2.3 Оцінка ефективності управління оборотними коштами підприємства

Українські підприємства зараз працюються у важких умовах – наслідки пандемії та введення воєнного стану в Україні внесли свої корективи у працю підприємств. На даний момент головна мета підприємств це стабільність та постійність. Насамперед це вимагає перегляд змін в управління оборотними активами від яких залежить стабільне функціонування діяльності навіть під час екстрених умов. Щоб оцінити ефективність управління оборотними активами підприємств, впроваджують певні показники, а для покращення ефективності – відповідні заходи. Для оцінки управління розглянемо етапи аналізу ефективності управління активами підприємства рис 2.2.

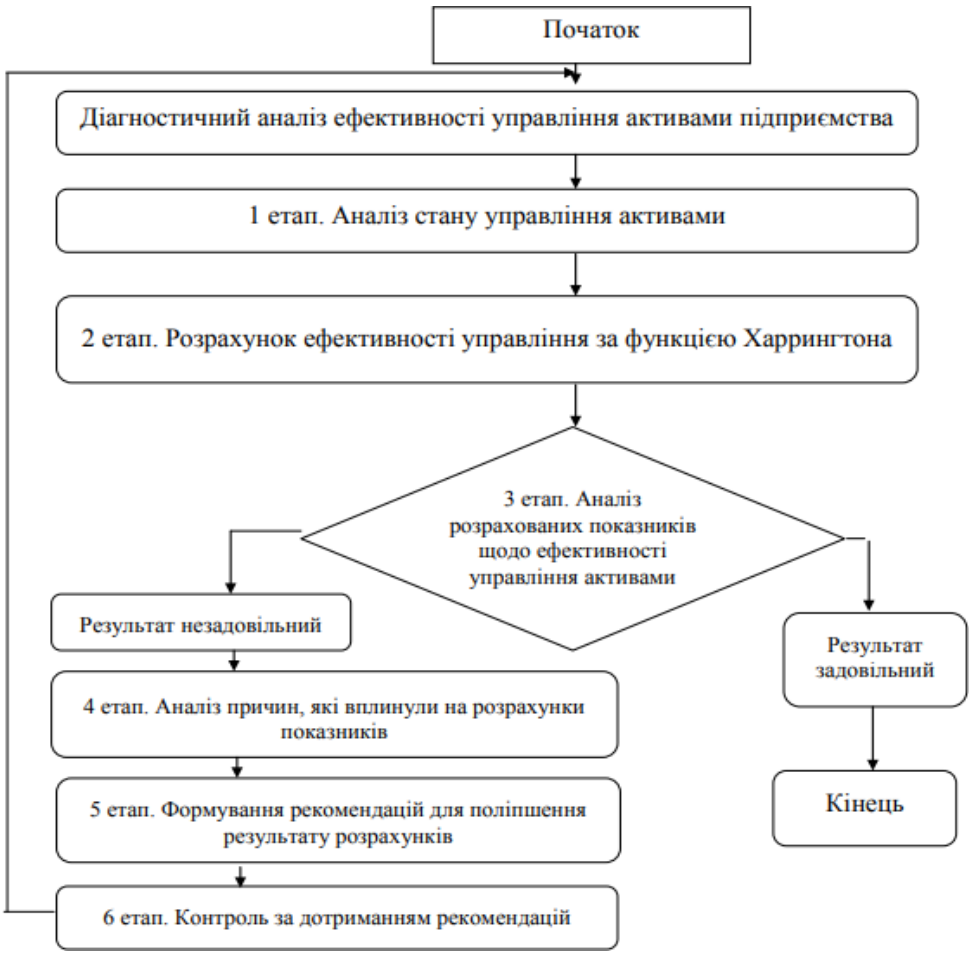

Рисунок 2.2 – Етапи аналізу ефективності управління активами [55]

На практиці управління активами є важливим для гарантування безперебійності виробничого процесу та стійкого фінансового стану компанії. Для того, щоб оцінити ефективність поточного управління активами ДАТ «Укрбуд», обчислимо найважливіші показники для оцінки ефективності використання поточних активів (у табл 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники ефективності використання поточних активів ДАТ «Укрбуд» у 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне, +/-	Темп росту, %
Виручка від реалізації, тис. грн	25 800	29 400	30 600	+1 200	104,08
Середня вартість оборотних активів, тис. грн	8 100	8 950	9 400	+450	105,03
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,19	3,28	3,26	-0,02	99,39
Період обороту, днів	113	110	111	+1	100,91

У період 2022–2024 рр. діяльність підприємства характеризується загальним зростанням виручки від реалізації на 18,6%, що свідчить про поступове розширення обсягів виробництва та реалізації.

Середня вартість оборотних активів також зросла на 16%, однак темпи зростання виручки залишаються вищими, що говорить про підвищення ефективності їх використання.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс з 3,19 у 2022 р. до 3,26 у 2024 р., що свідчить про прискорення обігу коштів, вкладених у поточні активи. У 2024 році спостерігається незначне зниження (–0,02), проте загальна тенденція залишається позитивною.

Період обороту скоротився з 113 до 111 днів, тобто підприємство швидше перетворює вкладені ресурси у грошові кошти. Загалом, це характеризує роботу ДАТ «Укрбуд» як ефективну, із тенденцією до підвищення результативності управління оборотними активами.

Ще одна позитивна тенденція – зменшення частки дебіторської заборгованості в загальному складі поточних активів, що свідчить про вдосконалену дисципліну оплати серед наших ділових партнерів. У той же час, через певне збільшення резервів, деякі оборотні кошти можуть бути заморожені, а витрати на зберігання можуть збільшуватися.

Для всебічного аналізу ми проаналізували ліквідність компанії. Коефіцієнт ліквідності в 2023 році становив 1,65 (1,52 у 2022 р.), Що відповідає еталонному значення (1,5-2,0), що вказує на те, що поточні активи є достатніми для покриття короткочасних зобов'язань. Коефіцієнт короткочасної ліквідності становив 0,95 тобто компанія може погасити майже всю свою короткострокову заборгованість, не враховуючи обороту запасів.

Загалом, управління поточними активами в ДАТ «Укрбуд» вважається більш ефективним у збільшенні продажів та підтримці належного рівня ліквідності. У той же час ми рекомендуємо звернути увагу на оптимізацію вашого запасу, зміцнення управління дебіторською заборгованістю та вдосконалення системи планування грошових потоків. Це ще більше підвищує ефективність експлуатаційних активів.

Це дослідження дозволило це виявити як частину діагностичної роботи для подальшого розвитку компанії необхідно максимально оцінити фінансове становище. Діагностика активів увімкнена на визначення ключових проблем та способів подолання негативних ситуацій у вашій компанії. Це в кінцевому підсумку дозволяє визначити та покращити ефективність управління. Діагностика активів покращує конкурентоспроможність вашої компанії на внутрішніх та міжнародних ринках.

Для діагностики раціонально використовувати показники, які служать інформаційною базою для управлінських рішень щодо управління активами [55].

Для ефективності управління оборотними коштами підприємства потрібно розглянути ризики. Компанія знаходиться під впливом кредитного ризику, який представляе собою ризик того, пцо одна сторона фінансового інструменту призведе до фінансових втрат для іншої сторони внаслідок невиконання зобов'язання за договором. Кредитний ризик виникає в результаті надання послуг групою на умовах кредиту та інших угод з контрагентами, внаслідок яких виникають фінансові активи. Фінансові інструменти, за якими у компанії може з'явитися значний кредитний ризик, представлені в основному дебіторською заборгованістю і грошовими коштами та їх еквівалентами та інвестиційними цінними паперами.

Компанія відстежує та аналізує кредитний ризик для кожного конкретного випадку на індивідуальній основі та грунтуючись на історичному, досвіді. Керівництво компанії вважає, що немає суттєвих ризиків та втрат через зниження вартості активів. Максимальний розмір кредитного ризику компанії за класами активів представлений балансовою вартістю фінансових активів у звіті про фінансовий стан.

У табл 2.8 представлений максимальний розмір кредитного ризику за компонентами звіту про фінансовий стан за 2022-2024рр:

Таблиця 2.8 – Максимальний розмір кредитного ризику ДАТ «Укрбуд» [52]

Показник	2022	2023	2024
Торгова дебіторська заборгованість	15 470	14 158	12 383
Грошові кошти та еквіваленти	3 460	2 928	1 008
Загальний розмір кредитного ризику	18 930	17 086	13 391

Упродовж 2022–2024 років на підприємстві ДАТ «Укрбуд» спостерігається чітка тенденція до зниження загального розміру кредитного ризику. Так, загальний показник кредитного ризику зменшився з 18 930 тис. грн у 2022 році до 13 391 тис. грн у 2024 році, тобто на 5 539 тис. грн або 29,3 %. Основними складовими цього показника є торгова дебіторська заборгованість та грошові кошти і їх еквіваленти. Обсяг торгової дебіторської заборгованості скоротився з 15 470 тис. грн у 2022 році до 12 383 тис. грн у 2024 році, що становить зменшення на 3 087 тис. грн (20 %). Це свідчить про покращення розрахункової дисципліни контрагентів, ефективну роботу фінансової служби підприємства та підвищення контролю за своєчасністю погашення боргів.

Водночас спостерігається зменшення обсягу грошових коштів та їх еквівалентів із 3 460 тис. грн у 2022 році до 1 008 тис. грн у 2024 році (зниження на 70,9 %). Така динаміка може бути зумовлена спрямуванням частини ліквідних ресурсів на фінансування поточної діяльності або на інвестиційні потреби підприємства. Незважаючи на зниження грошових коштів, загальна тенденція залишається позитивною, адже скорочення дебіторської заборгованості має більш значний вплив на зменшення кредитного ризику.

Отже, проведений аналіз показує, що у 2022–2024 роках підприємство ДАТ «Укрбуд» здійснювало ефективне управління фінансовими активами, знижуючи ризики неповернення заборгованості та підвищуючи стабільність фінансового стану. Зменшення кредитного ризику свідчить про поліпшення фінансової дисципліни, оптимізацію структури активів та підвищення довіри до підприємства з боку партнерів і інвесторів.

Можна зробити такі висновки що, підприємство має свої особливості, які впливають на джерела і структуру фінансування оборотних активів:

– довготривалий виробничий цикл / строки виконання робіт та потреба витримувати інтервали між витратами (на матеріали, оплату праці, субпідрядників) і надходженнями від клієнтів чи замовника;

– великі витрати на матеріали та запаси, які можуть бути “замороженими” протягом тривалого часу;

– зачасту підвищена дебіторська заборгованість: замовники можуть не в часно платити за платежі;

– більша частина оборотних активів може бути в запасах чи незавершеному будівництві це призводить до менш ліквідних компонентів.

Управлінський персонал у свою чергу контролює як структуру капіталу, так і доходність капіталу. Також персонал намагається зберігти баланс між більш високим доходом, якого можна досягти при вищому рівні позикових коштів, і перевагами і стабільністю, які забезпечує стійка позиція капіталу.

Таким чином, щоб зберігти достатній рівень оборотності активів підприємству потрібно:

– підтримувати високий рівень власного оборотного капіталу, щоб покривати безперервну частину оборотних активів це будє зменшувати ризики, особливо коли зовнішнє фінансування стає коштовним або нестійким;

– використовувати компромісну стратегію фінансування частково змінювати джерела коштів на змінні витрати. Це дозволяє балансувати між гнучкістю і стійкістю;

– удосконалити дебіторську заборгованість і запаси — скорочувати строки оплати від замовників, переглядати політику запасів матеріалів, щоб зменшити не використані кошти;

– проаналізувати умови доєднання зовнішніх джерел процентні ставки, строки, застави, терміни погашення, щоб не було ризиків;

– мати фінансовий запас, щоб покривати форс-мажорні ситуації;

– контроль за грошовими потоками прогнозування надходжень і витрат, щоб уникати касових розривів;

– розширення джерел фінансування не покладати все на один тип позикових джерел (наприклад, лише банківський кредит) чи лише власний капітал.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було проведено комплексний аналіз ефективності управління оборотними коштами на підприємстві ДАТ «Укрбуд» за 2022–2024 роки. Дослідження динаміки основних фінансових показників, складу й структури оборотних активів, а також оцінка ефективності їх використання дозволили сформувати узагальнену картину фінансового стану підприємства та визначити основні тенденції його розвитку.

Проведений аналіз свідчить, що у 2022–2024 рр. фінансово-господарська діяльність підприємства зазнала суттєвих коливань, обумовлених як загальними економічними факторами (воєнний стан, зниження інвестиційної активності у будівельній галузі), так і внутрішніми проблемами управління оборотними коштами. Дохід компанії у 2023 році зріс у понад два рази порівняно з 2022 роком, однак уже в 2024 році спостерігалося його різке скорочення на 61,4 %, що свідчить про нестабільність ринкової позиції підприємства. Одночасно збільшення зобов’язань на 19,2 % і зниження активів на 4,2 % у 2024 році вказують на підвищення фінансового навантаження та зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Аналіз структури оборотних активів показав, що основну їх частку становить незавершене виробництво, питома вага якого у 2022 році складала майже половину всіх запасів. У 2023 році спостерігалося значне скорочення обсягів запасів, що свідчить про зниження обсягів виробничої діяльності, однак у

2024 році відбулося часткове відновлення та стабілізація запасів, що може бути ознакою поступового відновлення господарської активності. Зростання вартості незавершеного виробництва та інших матеріальних запасів у 2024 році свідчить про активізацію виконання проєктних робіт і відновлення замовлень.

Оцінка ефективності використання оборотних коштів показала, що коефіцієнт оборотності активів у 2022–2024 рр. зріс із 3,19 до 3,26, що свідчить про прискорення обороту оборотних коштів. Період обороту скоротився з 113 до 111 днів, тобто підприємство стало швидше перетворювати вкладені ресурси у грошові кошти. Це є позитивною динамікою, яка відображає раціональне використання активів і вдосконалення управління ними.

Кредитний ризик у 2022–2024 рр. зменшився на 29,3 %, що свідчить про ефективну політику контролю дебіторської заборгованості. Зниження торгової дебіторської заборгованості на 20 % і скорочення грошових коштів на 70,9 % може бути наслідком переорієнтації ресурсів на поточну діяльність і свідомого управління ліквідністю.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що підприємство поступово вдосконалює систему управління оборотними коштами, оптимізує структуру активів і поліпшує оборотність ресурсів. Водночас наявність збиткової діяльності у 2024 році, зниження доходів і зростання зобов’язань свідчить про потребу в подальшому посиленні контролю за витратами, поліпшенні фінансового планування та підвищенні ефективності використання власного капіталу.

3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Оптимізація джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві

Оборотні активи є найважливішою ресурсною можливістю для компанії. Питання управління бізнесом у мінливих ситуаціях є влучним та своєчасним. Це пояснюється, що безпечне обслуговування та розробка цієї системи за допомогою управління необхідно як одна з найважливіших функцій будь -якої системи і вимагає від індивідуального бізнесу адаптуватися до нового середовища та змінити логіку та принципи її функціонування відповідно. Для цього необхідно дослідити, які схеми допоможуть адаптуватися до вимог навколишнього середовища. Одним з головних елементів виробничої компанії є розробка плану оптимізації поточних активів [56].

У виробничому секторі ресурси включають запаси і незавершене виробництво. Більшість оборотних коштів (приблизно 80%) використовується у виробничому секторі.

Таку високу частку можна пояснити тим, що ефективність використання всіх поточних активів багато в чому залежить від їх участі у виробничій зоні, оскільки нова цінність виникає лише у виробничому процесі. Додаткові вимоги до оборотного капіталу дотримуються через джерела відсотків, такі як банківські кредити, рахунки, що підлягають рахунку та інші фонди. Тому надлишки резервів та товарів, що постачаються, покриваються банківським кредитом, а зобов’язання покриваються дебіторською заборгованістю.

Ступінь інвестиційного ризику. В залежності від ступеня ризику інвестицій в капітал, між оборотними коштами з мінімальним інвестиційним ризиком,

оборотним коштом з низьким ризиком інвестицій, оборотним коштом із середнім інвестиційним ризиком та оборотними коштами з високим ризиком інвестицій.

У випадку якщо, у компанії недостатньо оборотних коштів на здійснювання своїх зобов'язань, фінансова неспроможність може призвести до юридичних проблем, ліквідації активів та банкрутства.

Насправді управління оборотними коштами-це стратегія бухгалтерського обліку, спрямована на збереження достатнього балансу між короткостроковими активами та зобов'язаннями компанії. Ефективне управління оборотними коштами допомагає компаніям не лише виконувати свої фінансові зобов’язання, але й збільшувати їх прибуток.

Використаний у попередньому розділі аналіз ефективності оборотного капіталу, показав, що у структурі управління оборотними коштами ДАТ «Укрбуд» є певні недоліки. Схематично виявлені проблеми у системі управління оборотними коштами відображені у (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Виявлені недоліки у структурі управління оборотним капіталом ДАТ «Укрбуд»

Елементи оборотних коштів	Недоліки у системі управління оборотними коштами
Запаси:	- Відсутність нормування виробничих запасів.
Дебіторська заборгованість:	- Недостатній контроль за станом дебіторської заборгованості; - відсутність резерву щодо сумнівних боргів.

Найголовніше, що не вистачає затверджених нормативів запасів.

Варто зазначити, що на думку фахівців використання нормативних запасів товарно матеріальних цінностей (ТМЦ) на підприємствах бізнесу, у галузі бухгалтерського обліку та аналізу, є складною проблемою.

В основному це пов'язано з постійним підвищенням цін матеріалів. Тому основна мета управління запасами в сучасних умовах бізнесу - досягти оптимальних капітальних вкладень у матеріали та усунути «заморожування» запасів, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

В економіці виділяються три основні підходи до фінансування оборотних активів:

1. Агресивний підхід (за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу фінансуються необоротні активи, а за рахунок короткострокового позикового капіталу – більша кількість постійної і вся змінна частина оборотних активів. Використовуючи цей підхід підприємство спроможне здійснювати операційну діяльність з мінімальним обсягом капіталу. Агресивна модель передбачає також тривалий період оборотності поточних активів та великий вміст цих активів у сукупних активах підприємства. При цьому у загальній сумі пасивів переважають короткострокові кредити та підвищується рівень ефекту фінансового важеля.

2. Консервативний підхід прогнозує, що необоротні активи, незмінна частина і близько половини змінної частини оборотних активів фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов’язань. Друга половина змінної частини оборотних активів повинна фінансуватися за рахунок короткострокового позикового капіталу. Таким чином гарантується високий рівень фінансової стійкості суб’єкта господарювання (за рахунок мінімального обсягу використання короткострокових позикових коштів).

3. Компромісний підхід передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу мають фінансуватися необоротні активи, незмінна частина оборотних активів, в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг змінної їх частини. підприємства і рентабельність [57**]**.

Формування політики фінансування оборотних активів підприємства вимагає комплексного підходу до оперативного управління оборотними активами підприємства у поєднанні з короткостроковими зобов’язаннями [58].

Виділяють також ідеальну модель фінансування активів. Характеристику підходів до фінансування оборотних активів можна переглянути на (табл 3.2)[30].

Таблиця 3.2 – Характеристика підходів до фінансування оборотних активів

Підхід	Сутність	Ступінь ризикованості	Вплив на обсяги оборотних активів	Практичне використання
Ідеальний	1. Довгострокові зобов'язання є джерелами покриття необоротних активів. 2. Оборотні активи дорівнюють поточним зобов'язання. 3. Чисті оборотні активи дорівнюють нулю.	Найбільш ризикована з позиції ліквідності	Характеризується постійними обсягами запасів, грошових коштів та інших видів оборотних активів	На практиці майже не зустрічається
Агресивний	1. Довгострокові зобов'язання джерелами покриття необоротних активів та постійної частини оборотних активів. 2. Чисті оборотні активи дорівнюють постійній частині оборотних активів.	Досить ризикована з позиції ліквідності та має високий ризик порушення безперервності виробництва	Характеризується створенням лише мінімально необхідних обсягів ОА, проведенням жорсткої кредитної політики, а тому призводити до фінансових витрат через зниження обсягів реалізації	Зустрічається рідко
Консервативний	1. Довгострокові зобов'язання є джерелами покриття необоротних та оборотних активів. 2. Чисті оборотні активи дорівнюють оборотним активам.	Відсутній ризик втрати ліквідності та майже не має ризику порушення безперервності виробництва зниження обсягів реалізації	Характеризується створенням значних резервів запасів, грошових коштів, проведенням ліберальної кредитної політики, а тому знижує ефективність викристання оборотних активів	Носить штучний характер

Продовження табл.3.2

Компромісний	1. Довгострокові зобов'язання є джерелами покриття необоротних активів, постійної частини оборотних активів та приблизно половини змінної частини оборотних активів. 2. Чисті оборотні активи дорівнюють сумі постійної частини оборотних активів та половині змінної частини оборотних активів.	Низький рівень втрати ліквідності та має низький ризик порушення безперервності виробництва	Характеризується тим, що в окремі періоди підприємство може мати надлишкові обсяги запасів, грошових коштів.	Зустрічається часто

Розглянемо використовувані стратегії фінансування оборотних активів у вигляді системи балансових рівнянь (табл 3.3), де ДП – довгострокові пасиви (власний капітал, довгострокові зобов'язання); КП – короткострокові пасиви; ВК – власний капітал; СЧ – стабільна частина ОА; ВЧ – варіативна частина ОА.

Таблиця 3.3 – Моделі стратегій фінансування оборотних активів

Стратегія фінансування	Система балансових рівнянь	Зведений показник фінансування
Ідеальна	ДП – НА = 0; (СЧ + ВЧ) – КП = 0.	$\frac{ДП}{НА} + \frac{СЧ + ВЧ}{КП} = 2$
Агресивна	ДП – (НА + 0,5СЧ) =0; (ВЧ +0,5СЧ) – КП =0.	$\frac{ДП}{НА + 0{,}5СЧ} + \frac{ВЧ + 0{,}5СЧ}{КП} = 2$
Компромісна	ДП – (НА + СЧ) =0; ВЧ – КП =0.	$\frac{ДП}{НА + СЧ} + \frac{ВЧ}{КП} = 2$
Консервативна	ДП – (НА + СЧ +0,5ВЧ) =0; 0,5ВЧ – КП=0.	$\frac{ДП}{НА + СЧ + 0{,}5ВЧ} + \frac{0{,}5ВЧ}{КП} = 2$
Вкрай консервативна	ДП –(НА +СЧ +ВЧ) =0; КП = 0.	$\frac{ДП}{НА + СЧ + ВЧ} = 1$
Самофінансування	ВК – (НА +СЧ +ВЧ) =0; ДП=0; КП = 0.	$\frac{ВК}{НА + СЧ + ВЧ} = 1$

На основі моделей стратегій фінансування оборотних активів зробимо (табл.3.4) з розрахунками компанії ДАТ «Укрбуд» за 2022-2024рр [59].

Таблиця 3.4 – Визначення стратегії фінансування оборотних активів ДАТ «Укрбуд» за класичними підходами

№	Показник	2022	2023	2024
1. За принципами фінансування оборотних активів				
1.1	Агресивна: КП – (ВЧ + 0,5 СЧ) = 0	-5800	-3200	1400
1.2	Помірна: КП – ВЧ = 0	-2100	1800	4600
1.3	Консервативна: КП – 0,5 ВЧ = 0	-500	2600	5100
1.4	Обрана стратегія	консервативна	помірна	агресивна
2. За стратегіями фінансування оборотних активів				
2.1	Ідеальна: ДП – НА = 0	9500	10200	11400
2.2	Агресивна: ДП – (НА + СЧ) = 0	2100	-1800	-4600
2.3	Помірна: ДП – (НА + СЧ + 0,5 ВЧ) = 0	500	-2600	-5100
2.4	Консервативна: ДП – (НА + СЧ + ВЧ) = 0	-1900	-3000	-6200
2.5	Обрана стратегія	помірна	агресивна	агресивна

Упродовж 2022–2024 рр. компанія «Укрбуд» змінювало підхід до фінансування своїх оборотних активів, реагуючи на коливання фінансових результатів і потреби у ліквідних ресурсах.

Згідно з методикою, у 2022 році підприємство використовувало консервативну стратегію, що передбачає фінансування більшої частини оборотних активів за рахунок власного капіталу. Це забезпечувало стабільність і низький ризик, однак водночас обмежувало можливості для розширення діяльності.

У 2023 році стратегія стала помірною – підприємство частково залучало короткострокові кредити для фінансування змінної частини оборотних активів, що дозволило підтримати зростання виручки при прийнятному рівні ризику.

У 2024 році компанія перейшла до агресивної стратегії, що свідчить про активніше використання позикового капіталу. Такий підхід підвищує

рентабельність власного капіталу, проте водночас збільшує ризик ліквідності через залежність від короткострокових джерел фінансування.

Відповідно у 2022 році компанія «Укрбуд» дотримувався помірної стратегії, що забезпечувала оптимальне співвідношення власних і позикових ресурсів.

У 2023-2024 роках підприємство перейшло до агресивного варіанту, що означає переважне використання короткострокових зобов'язань для покриття оборотних активів. Це дозволило підтримати обсяги діяльності у період зниження доходів, але створює додаткове фінансове навантаження в умовах нестабільного ринку.

Загалом, результати аналізу свідчать, що підприємство у 2022–2024 роках поступово відходить від консервативної політики фінансування на користь більш ризикової, орієнтованої на швидке залучення позикового капіталу. Така тенденція є прийнятною в умовах активного розвитку або відновлення діяльності після спаду, однак вимагає підвищеної уваги до контролю за платоспроможністю та управління грошовими потоками.

Оптимальним для компанії «Укрбуд» у майбутньому може стати помірний підхід, який дозволить поєднати фінансову стійкість і достатню гнучкість у використанні короткострокових ресурсів.

Від того, як керівництво підприємства приймає ефективні управлінські рішення щодо вибору та впровадження стратегії фінансування оборотних активів, залежить його подальша фінансова діяльність, конкурентоспроможність і платоспроможність. Тому застосування конкретного підходу має бути ретельно продуманим та докладно обґрунтованим [60].

Важливим напрямком покращення фінансового стану підприємств є формування, управління та аналіз оборотних активів. Встановлення оптимального співвідношення джерел формування оборотних коштів у сфері виробництва та розподілу має великий вплив на забезпеченість фінансовими ресурсами та

виконання виробничих програм, а також є одним із основних факторів підвищення ефективності використання оборотних коштів [61].

Наявність якісних аналітичних результатів дозволяє приймати ефективні управлінські рішення та зробити висновок про досягнення цілей діяльності. Компанії, які вчасно усвідомлюють наявні проблеми у створенні та використанні активів, з більшою ймовірністю зможуть подолати нові або загрозливі кризові ситуації.

На рис. 13, за даними табл. 3.5, графічно зображено три альтернативні стратегії відносно загального рівня оборотних коштів компанії «Укрбуд», які відрізняються лише обсягом оборотних коштів, які підприємство вважає за необхідним мати для підтримання заданого рівня реалізації: обмежувальна стратегія передбачає отримання вигоди від відносно меншого обсягу фінансових ресурсів (разом с тим вона тягне за собою найбільший ризик); зворотне твердження є вірним для обережної стратегії; помірна стратегія з позиції співвідношення очікуваного рівня ризику і доходності знаходиться посередині.

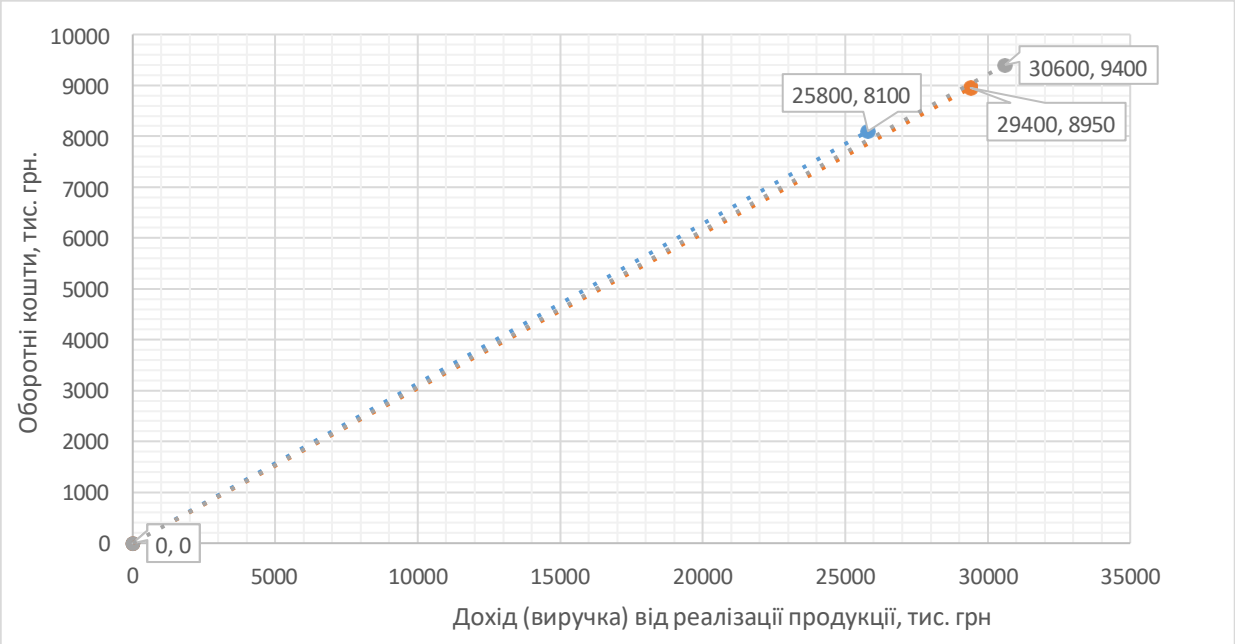

Рисунок 3.1 – Стратегії відносно загального рівня оборотних коштів компанії «Укрбуд»

Таблиця 3.5 – Вхідні дані для побудови кривої ОК/ВР, тис. грн

	Показник	Значення показника			Відхилення ланцюгове, абсолютне	Відхилення ланцюгове, відносне, %	Відхилення базисне, абсолютне	Відхилення базисне, відносне, %
		2022	2023	2024				
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції	25800	29400	30600	+3 600 / +1 200	+13,9 / +4,1	+4 800	+18,6
2	Оборотні кошти	8100	8950	9400	+850 / +450	+10,5 / +5,0	+1 300	+16,0
3	Відношення оборотного капіталу до доходу (ОК/ВР)	0,31	0,30	0,31	–0,01 / +0,01	–3,2 / +3,3	0	0

Аналіз даних таблиці 3.5 свідчить, що впродовж 2022–2024 рр. діяльність ДАТ «Укрбуд» характеризувалася зростанням основних показників, що свідчить про поступове покращення ефективності використання оборотних активів.

У 2023 році порівняно з 2022 роком дохід від реалізації зріс на 3 600 тис. грн (13,9 %), а в 2024 році ще на 1 200 тис. грн (+4,1 %). Загальне збільшення доходу за три роки становить 18,6 %, що свідчить про розширення обсягів діяльності підприємства.

Оборотні кошти також зросли, проте повільніше: у 2023 році на 850 тис. грн (10,5 %), а у 2024 на 450 тис. грн (5 %). У результаті загальне зростання за період становить 16 %, що дещо нижче темпів зростання виручки, а отже ресурси підприємства використовуються ефективніше.

Показник співвідношення оборотного капіталу до доходу (ОК/ВР) знизився з 0,31 у 2022 році до 0,30 у 2023 році, а потім повернувся до 0,31 у 2024 році. Це означає, що у 2023 році підприємство використовувало активи трохи ефективніше (менше коштів на 1 грн доходу), але у 2024 році рівень стабілізувався на початкових значеннях.

Загалом, тенденція є позитивною: обсяги реалізації зростають швидше, ніж оборотні кошти, що вказує на підвищення ділової активності та ефективне управління оборотним капіталом.

Проте незначне уповільнення темпів зростання у 2024 році свідчить про потребу в додаткових заходах для оптимізації використання ресурсів і підтримки динаміки прибутковості.

3.2 Напрями удосконалення управління оборотними коштами компанії «УКРБУД»

В умовах ринкової економіки всі підприємства дбають про ритмічне та стабільне функціонування. Досягнення високих результатів вимагає чітко структурованої, законної та ефективної фінансової політики управління активами. Важливим елементом системи управління фінансами агропромислових підприємств був і залишається механізм управління оборотними активами. Власне, розробка цілісного механізму управління ліквідними активами сільськогосподарських підприємств та його ефективна реалізація наразі є надзвичайно актуальною справою. Це пояснюється тим, що ефективне формування та регулювання розміру оборотних активів сприятиме підтриманню оптимального рівня ліквідності, ефективності виробничо-фінансової діяльності, і, як наслідок, забезпечить достатньо високу платоспроможність та фінансову стійкість сільськогосподарських організацій.

Управління активами сьогодні становить більшість діяльності з управління фінансами. Це тому, що існує багато елементів внутрішньої документації та фінансової структури, які потребують окремого управління. Це своєрідна розширена динаміка трансформації. Ключова роль у забезпеченні

платоспроможності, прибутковості та інших цільових результатів операційної діяльності компанії [62].

Для ефективного управління фінансами компанії кожен повинен мати план фінансовими ресурсами. Фінансове планування тісно пов'язане з плануванням виробничо-господарської діяльності. Тому ефективне управління оборотним капіталом можливе лише на основі всебічного аналізу та планування всіх фінансових ресурсів, потенційних і реальних джерел створення та поповнення оборотних коштів. Причини, чому буде ефективне управління оборотними активами, наступні:

– більшість активів компанії належать до оборотного капіталу;

– збільшення доходів і зменшення дефіциту готівки дають якісні результати управління оборотним капіталом;

– питання з оборотним капіталом вирішуються на постійній основі і займають більше часу, ніж зазвичай; інші адміністративні процеси; сума, інвестована в систему оборотних активів, може змінюватися щодня, тому вона повністю управляється для ефективного використання коштів;

– необхідно забезпечити раціональне управління ліквідними активами з метою максимізації норми прибутку та мінімізації комерційних ризиків [63].

Розрізняють заставні та умовні зобов'язання, які відображаються в балансі та створюються для погашення майбутніх зобов'язань. Це підтверджується тим фактом, що непередбачені зобов'язання розкриваються в примітках до фінансової звітності і не відображаються в балансі ні в майбутньому, ні при певних подіях. Винятком є випадки, коли малоймовірно, що виконання зобов'язань вимагатиме продажу цінних паперів і в той же час суму цих зобов'язань можна точно визначити. Інформація про умовні зобов'язання розкривається в примітках до фінансової звітності, за винятком випадків, коли очікується виконання зобов'язання або сума невизначена. Вартісною основою для розкриття інформації про умовні зобов'язання у примітках до фінансової звітності є сума, встановлена

обліковою політикою. Компанія постійно аналізуємо наші договірні зобов'язання, щоб визначити ймовірність їх виконання. Якщо може виникнути необхідність оплати за статтями, раніше класифікованими як умовні зобов'язання, у фінансовій звітності відображаються резерви за період, у якому оплата стає можливою. Компанія не повідомляє про будь-які умовні активи на своєму балансі. Інформацію про непередбачені активи слід розкривати в примітках до фінансових звітів, якщо існує ймовірність отримання економічної чи іншої загальної вигоди. [50].

Крім того, одним із найважливіших принципів організації оборотного капіталу є підвищення ефективності його використання, забезпечення базової цілісності та підвищення швидкості його обертання. Зрештою, цей принцип реалізується шляхом систематичного та постійного моніторингу ефективності збереження та використання оборотного капіталу [64].

Для того щоб підвищити ефективність управління на підприємстві, ключові принципи повинні бути основою організації управління оборотним капіталом управління:

– управління оборотним капіталом неможливе без відповідного узгодження діяльності компанії з останніми зовнішніми фінансовими факторами.

– удосконалення управління оборотним капіталом є наперед визначеним і постійним процесом - постійні зміни зовнішніх умов діяльності підприємства та систематичні коливання показників ефективності використання оборотних коштів, на які впливає розроблена стратегія розвитку та управління підприємством.

– управління оборотним капіталом відноситься до управління операційними та фінансовими ризиками. Це не тільки породжує використання механізмів ризик-менеджменту в управлінні оборотним капіталом, а й враховує співвідношення «вищий дохід — більший ризик» при виборі варіантів прийняття рішень.

При здійсненні оптимізації структури оборотних коштів компанії «УКРБУД», потрібно ефективно управляти такими ризиками:

– кредитний ризик – підприємство схильне до кредитного ризику. Кредитний ризик означає ризик того, що одна сторона фінансового інструменту не зможе виконати свої договірні зобов’язання, спричинивши економічні збитки іншій стороні. Кредитний ризик виникає внаслідок надання Групою послуг на умовах кредитування та інших домовленостей з контрагентами, які призводять до появи фінансових активів;

- ризик ліквідності – це ризик того, що компанія не зможе виконати свої фінансові зобов'язання шляхом передачі готівки або інших фінансових активів. Підхід до управління ліквідністю полягає в тому, щоб забезпечити, наскільки це можливо, постійну наявність достатньої ліквідності для виконання процентних зобов’язань компанії та погашення, як у звичайний час, так і в екстрених ситуаціях, уникаючи ризику неприйнятних втрат або шкоди репутації компанії.

- ринковий ризик – це ризик того, що зміни на фінансовому ринку цін і ставок знизять грошову вартість цінних паперів або портфеля. Метою управління ринковим ризиком є управління та контроль рівня ринкового ризику в прийнятних параметрах при оптимізації прибутку від ризику. Компанії мають фінансове зобов'язання щодо управління ринковими ризиками [65].

Політики управління ризиками розробляються з урахуванням впровадження та аналізу ризиків. Встановлення відповідних меж ризику та запровадження контрольних заходів Відстеження ризиків та контролювання відповідність рівнів ризикам і встановленим лімітам. Рекомендації та системи управління ризиками регулярно переглядаються з метою рефлексії. Зміни ринкових умов і умов бізнесу через навчальні матеріали та стандарти. Компанія прагне організовувати процеси управління впорядковано та конструктивно керувати середовищем, де співробітники всі розуміють свої ролі та обов’язки [66].

Оптимальне використання оборотних коштів може підвищити фінансову стійкість і платоспроможність компанії.

Особливу увагу треба звернути на причини ефективного управління оборотними активами. Основними принципами організації є розподіл, цільове використання та досягнення високої ефективності використання, що забезпечує основне збереження оборотних активів підприємства. Повно та чітко систематизовано та пояснено аналіз оборотних коштів в організації та управлінні підприємствами за різними ознаками.

Для компаній такі умови сприяють своєчасному та повному виконанню платіжних зобов'язань, що призводить до успішного виконання функціональних зобов'язань.

Стратегія подальшої діяльності ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд» на 2025 рік націлена на розвиток дочірніх підприємств та компанії і відображена в Листі очікування власника. Подальша діяльність товариства здійснюватиметься відповідно до вже розроблених напрямів ліцензій, отриманих у встановленому порядку: будівельна діяльність, діяльність у сфері архітектури, надання вільних промислових об'єктів для навчання дорослих та інших потреб у бізнесі.

Очікується, що вищевказані ініціативи будуть розвиватися та розширюватися відповідно до вимог будівельної галузі та часу.

Для здійснення ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно виконати такі заходи:

1. Оптимізувати використання запасів підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів.

2. Оптимізувати розмір грошових коштів шляхом постійного контролю за сумою оборотних активів у грошовій формі, в абсолютно ліквідній формі, а також шляхом підтримки відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних

фінансових інвестицій та інших активів, які можна швидко конвертувати в грошові кошти, що дає можливість підтримувати платоспроможність підприємства на належному рівні.

3. Оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом моніторингу за станом розрахунків з дебітора ми, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків тощо.

4. Оптимізувати структуру і склад оборотних активів за допомогою прискорення оборотності оборотних активів загалом та окремих їхніх елементів.

5. Зменшити тривалість фінансового циклу, за рахунок прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості і некритичного уповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам [67].

Більш розширено, програма управління окремими структурними елементами оборотного капіталу підприємства може бути представлена у такому вигляді (табл.3.6).

На основі табл. 3.6 розберемо конкретні заходи для компанії «Укрбуд», оскільки структура оборотного капітала цього підприємства потребує вдосконалення у частині управління запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами. Для підвищення ефективності використання оборотних активів доцільно впровадити комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію їх обігу та зменшення фінансових ризиків [68].

1. Удосконалення управління запасами та матеріалами

Однією з основних проблем підприємства є надлишкові обсяги матеріальних запасів, значні витрати на їх зберігання та зниження швидкості обігу. З метою підвищення ефективності управління запасами пропонується [69]:

- провести детальну інвентаризацію матеріалів та ліквідувати надлишкові або неходові запаси;
- впровадити систему прогнозування потреби у матеріалах відповідно до обсягів виробництва, сезонності робіт та ринкової кон’юнктури;

– здійснювати оптимізацію закупівельної політики через використання альтернативних постачальників, проведення тендерних процедур та аналіз цінових пропозицій

– запровадити аудит логістичних процесів, зокрема транспортування та зберігання запасів, для зниження непродуктивних витрат.

Реалізація зазначених заходів дозволить скоротити витрати на зберігання запасів, зменшити потребу у залученні додаткових обігових коштів і прискорити їх обіг.

2. Оптимізація управління дебіторською заборгованістю.

Для компанії «Укрбуд» характерний високий рівень дебіторської заборгованості, що негативно впливає на ліквідність підприємства. З метою її скорочення доцільно:

– розробити єдину кредитну політику із чітко визначеними умовами надання відстрочки платежів;

– впровадити автоматизовану систему обліку дебіторської заборгованості, яка дозволить контролювати терміни розрахунків і виявляти прострочені суми;

– запровадити механізми стимулювання клієнтів до своєчасної оплати (знижки за дострокову оплату, штрафи за прострочення);

– здійснювати постійний моніторинг платоспроможності контрагентів для мінімізації ризику неповернення боргів.

Реалізація цих кроків сприятиме зменшенню терміну обороту дебіторської заборгованості, підвищенню платіжної дисципліни клієнтів і зміцненню фінансової стійкості підприємства.

3. Підвищення ефективності управління грошовими коштами.

Однією з проблем компанії «Укрбуд» є нерівномірність надходжень грошових коштів та наявність значних залишків на рахунках, що знижує ефективність їх використання. Для оптимізації руху коштів пропонується:

– запровадити бюджетування грошових потоків (Cash Flow Budgeting) для планування надходжень і виплат у розрізі періодів;

– створити резервний фонд ліквідності для покриття короткострокових фінансових потреб без залучення кредитів;

– розробити оптимальний графік платежів постачальникам з урахуванням строків надходження коштів від покупців;

– використовувати депозитні інструменти короткострокового розміщення вільних коштів, що дозволить отримати додатковий дохід.

Впровадження цих заходів дозволить підвищити рівень платоспроможності підприємства, забезпечити стабільність фінансових потоків і мінімізувати ризики касових розривів.

4. Удосконалення фінансового управління оборотним капіталом.

Для підвищення загальної ефективності управління оборотним капіталом доцільно:

– створити централізовану систему управління оборотними активами, яка забезпечуватиме контроль за запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю;

– запровадити регулярний аналіз показників оборотності та визначати оптимальні рівні окремих елементів оборотного капіталу;

– впровадити систему мотивації персоналу, орієнтовану на скорочення тривалості обороту коштів і підвищення ефективності використання ресурсів [70].

Впровадження запропонованих рекомендацій дозволить ДАТ «Укрбуд» підвищити ефективність використання оборотного капіталу, скоротити обсяг поточних зобов’язань, прискорити оборотність активів і покращити фінансову стійкість підприємства в цілому.

Таблиця 3.6 – Програма управління окремими структурними елементами оборотного капіталу підприємства

Основні проблеми	Необхідні заходи
Управління запасами та матеріалами	
Надлишковий рівень запасів. Значні затрати на зберігання. Завищена вартість закупівель.	1) Скорочення обсягів і нормування запасів: - Виявлення та скорочення неліквідних запасів. - Оптимізація номенклатури товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ), розробка та реалізація заходів по скороченню запасів до оптимального (нормативного) рівня. - Розробка та впровадження методики розрахунку оптимального обсягу партії, нормативних значень ТМЦ, управління розподілом запасів. 2) Зниження вартості закупок: - Аудит існуючих постачальників (контрактів), оптимізація групи постачальників, пропонування альтернативних джерел, направлених на зниження цін. - Оптимізація логістичних схем, що зменшують витрати на доставку та зберігання
Дебіторська та кредиторська заборгованість	
Невигідна відстрочка платежів покупця: вище, ніж середня по ринку. Невигідна відстрочка платежів постачальникам: нижче, ніж середня по ринку. Великий обсяг простроченої дебіторської заборгованості. Відсутність системи контролю платежів: оплата проводиться раніше строку, рахунки не виставляються вчасно, строки і обсяги дебіторської заборгованості не контролюються.	Аналіз ринку, порівняння ситуацій у конкурентів, визначення кращих (типових) умов оплати. Розробка та впровадження ефективних методів контролю платежів: автоматизований облік дебіторської і кредиторської заборгованості, створення форм і механізмів ведення оперативної управлінської звітності. Скорочення простроченої дебіторської заборгованості, зменшення періоду обороту за рахунок альтернативних фінансових інструментів (цесія,факторинг, форфейтинг, облік векселів)
Грошові кошти	
Надлишкове резервування грошових коштів на рахунках в наслідок: Неточних прогнозів щодо необхідності у фінансуванні. Відсутності (низької ефективності) механізмів концентрації грошових коштів всередині групи компаній. Низька прозорість системи управління рухом грошових коштів. Неефективне використання вільних грошових ресурсів	Визначення оптимальних лімітів залишків грошових коштів на рахунках, розробка методики та механізмів нормування. Підготовка та введення методик (процедур) оперативного планування і контролю руху грошових ресурсів. Розробка та впровадження сучасних інструментів централізованого управління грошовими ресурсами, ведення переговорів з банками
Операційній аспекти	
Відсутність у фінансових менеджерів можливості суттєво впливати на діяльність функціональних служб ході оптимізації оборотного капіталу. Відсутність чіткого розподілу обов'язків у рамках системи управління оборотним капіталом.	Розробка та впровадження інструментів наскрізного управління оборотним капіталом і грошовими коштами: - формування оптимальної організаційної структури, з чітким розподілом обов'язків та відповідальності; - створення системи управління звітністю, моніторингу ефективності операцій управління запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю; - визначення ключових показників ефективності і створення системи мотивації підрозділів у рамках завдання управління оборотним капіталом

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було розглянуто основні напрями підвищення ефективності управління оборотними коштами на прикладі діяльності ДАТ «Укрбуд». На основі проведеного аналізу визначено, що ефективне управління оборотними активами є одним із ключових чинників забезпечення стабільності фінансового стану підприємства, підвищення його платоспроможності, прибутковості та конкурентоспроможності.

Було виявлено, що в структурі управління оборотними коштами підприємства існують певні проблеми — зокрема, відсутність нормування виробничих запасів, недостатній контроль за станом дебіторської заборгованості та невизначеність нормативів запасів. Ці недоліки призводять до «заморожування» частини капіталу, що негативно впливає на ліквідність та швидкість обороту ресурсів.

Здійснений розрахунок стратегій фінансування оборотних активів показав, що у 2022 році підприємство дотримувалося консервативного підходу, у 2023 році перейшло до помірної стратегії, а у 2024 році – до агресивної. Така динаміка свідчить про прагнення компанії активніше залучати короткострокові фінансові ресурси для забезпечення операційної діяльності. Хоча агресивна стратегія дозволяє збільшити прибутковість, вона водночас підвищує фінансові ризики, що потребує ретельного моніторингу ліквідності та оптимізації структури капіталу.

Проведені розрахунки показників доходу, оборотних коштів і співвідношення оборотного капіталу до виручки за 2022–2024 роки засвідчили позитивну тенденцію: обсяги реалізації продукції зростають швидше, ніж оборотні активи, що свідчить про покращення ефективності використання ресурсів. Разом із тим уповільнення темпів зростання у 2024 році вказує на необхідність подальших заходів з оптимізації управління активами.

Серед основних напрямів удосконалення управління оборотними коштами ДАТ «Укрбуд» визначено:

– оптимізацію запасів і запровадження нормативного підходу до їх планування;

– удосконалення системи контролю дебіторської заборгованості, включаючи страхування ризиків і запровадження автоматизованого моніторингу розрахунків;

– підвищення ефективності використання грошових коштів через упровадження системи фінансового планування та контролю ліквідності;

– скорочення тривалості фінансового циклу шляхом прискорення обороту запасів і дебіторської заборгованості;

– створення системи управління ризиками для мінімізації кредитного, ліквідного та ринкового ризиків.

Впровадження запропонованих заходів дозволить підприємству підвищити ефективність використання оборотного капіталу, зміцнити фінансову стійкість, зменшити потребу у зовнішньому фінансуванні та забезпечити стабільне функціонування навіть в умовах економічної нестабільності. У перспективі для ДАТ «Укрбуд» доцільним є застосування помірного підходу до фінансування оборотних активів, який забезпечить збалансованість між ризиком і прибутковістю, дозволяючи підтримувати належний рівень ліквідності та конкурентоспроможності підприємства.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра проведено аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства.

У ході дослідження теоретичних аспектів управління оборотними коштами, встановлено, що оборотні кошти становлять сукупність активів, які забезпечують безперебійність виробничого процесу та є одним із ключових чинників фінансової стійкості підприємства.

Розглянуто підходи до визначення оборотних коштів за різними класифікаційними ознаками: за джерелами формування, характером участі у виробничому процесі, рівнем ліквідності та функціональним призначенням. Визначено, що ефективне управління оборотними коштами передбачає забезпечення оптимального співвідношення між прибутковістю і ліквідністю.

Встановлено, що основними принципами управління оборотними коштами є своєчасність, безперервність, взаємопов’язаність, раціональність і оптимальність. Їх дотримання дозволяє забезпечити стійкість грошових потоків і мінімізувати ризики неплатоспроможності. З'ясовано, що основними елементами системи управління оборотними коштами є такі: управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими активами та короткостроковими зобов’язаннями. Особливу увагу приділено систематизації методики аналізу та оцінки ефективності оборотних коштів, зокрема розкрито сутність: аналізу ліквідності, аналізу оборотності, аналізу структури активів, аналізу ефективності використання активів, аналізу рентабельності оборотних активів.

Виявлено основні тенденції та проблеми у сфері управління оборотними коштами компанії «Укрбуд» на основі оцінки економічних показників діяльності за останні роки.

Дослідження показало, що підприємство має стабільні обсяги виручки, однак спостерігається певна нерівномірність у структурі оборотних коштів, оскільки велику частку займають запаси та дебіторська заборгованість. Це свідчить про уповільнення обороту активів та необхідність оптимізації політики управління ними.

За результатами розрахунків коефіцієнтів оборотності встановлено, що тривалість одного обороту оборотних коштів перевищує нормативне значення, що негативно впливає на ліквідність підприємства. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів свідчить про підвищене залучення ресурсів на одиницю реалізованої продукції, що вказує на потенціал для підвищення ефективності.

Аналіз дебіторської заборгованості продемонстрував тенденцію до її зростання, що потребує посилення контролю за умовами надання комерційного кредиту та вдосконалення механізмів інкасації. Разом із тим підприємство зберігає достатній рівень платоспроможності, що дозволяє виконувати зобов’язання перед кредиторами.

Розроблено шляхи оптимізації джерел фінансування оборотних коштів на підприємстві на основі трьох основних підходів до фінансування оборотних активів: агресивного, консервативного, компромісного.

Запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління оборотними активами, зокрема розроблено низку заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання оборотних коштів компанії «Укрбуд»:

– оптимізація структури оборотних активів, зокрема шляхом скорочення надлишкових запасів та раціоналізації складу дебіторської заборгованості;

– удосконалення системи контролю за розрахунками з контрагентами, упровадження політики кредитного скорингу клієнтів та моніторингу своєчасності платежів;

– використання сучасних моделей управління грошовими потоками (модель Міллера–Орра), що дає змогу підтримувати оптимальний рівень готівки та ліквідних активів;

– розроблення системи внутрішнього планування оборотного капіталу з урахуванням сезонних коливань у будівельній галузі;

– підвищення рентабельності оборотних активів через зменшення витрат на їх утримання, поліпшення управління запасами та підвищення продуктивності використання капіталу.

Застосування зазначених заходів забезпечить прискорення оборотності оборотних коштів, зменшення фінансових ризиків і підвищення ліквідності підприємства.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективне управління оборотними коштами є визначальним чинником фінансової стійкості, рентабельності та конкурентоспроможності підприємства. Система управління оборотним капіталом має ґрунтуватися на принципах раціональності, економічної доцільності, збалансованості ризику та прибутковості. Загалом проведене дослідження підтвердило, що системний підхід до управління оборотними коштами сприяє досягненню високих результатів господарської діяльності та створює умови для сталого розвитку підприємства в умовах ринкової економіки.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективне управління оборотними коштами є не лише засобом забезпечення фінансової стабільності, а й стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасного економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шаповалов А. А. Сутність та роль оборотних активів в господарській діяльності та кругообігу коштів підприємств. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5725/1/studentresearchjournal158-05.pdf (дата звернення: 15.05.2025).

2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава. Видавництво ПП «Астрая». 2020. 434 с

3. Насібова О.В. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/111.pdf (дата звернення: 17.05.2025).

4. Сікєтіна Н. Г., Іпатова А. П., Овод М. А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2018. № 47(1323).С.78-81.URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6d87a740-8b75-4990-88bf-e2996e9c1360/content (дата звернення:17.05.2025).

5. Роганова Г. О. Удосконалення класифікації оборотних коштів підприємств. БІЗНЕСІНФОРМ № 2 2014. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-2_0-pages-308_313.pdf (дата звернення: 19.05.2025).

6. Мазур Д., Мазур О., Мазур Г. Формування та використання оборотних коштів в системі управління фінансовим станом підприємства. Вісник ХНУ Економічна наука, 2023. URL: https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/381/387 (дата звернення: 19.05.2025).

7. Сутність, структура та роль оборотного капіталу. URL: https://buklib.net/books/24863/ (дата звернення: 17.05.2025).

8. Нормування оборотних засобів. URL: https://ekonomika92869351.wordpress.com/2018/02/04/%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BE%D1%81/ (дата звернення: 22.05.2025).

9. Планування потреби у фінансових ресурсах. URL: https://buklib.net/books/29157/ (дата звернення: 23.05.2025).

10. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства.Економічна наука. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf (дата звернення: 23.05.2025).

11. Насібова О.В. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. Економіка і суспільство, 2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/111.pdf (дата звернення: 24.05.2025).

12. Shapoval G., Vashchenko O. Value-based approach to managing current assets of corporate construction companies. URL: https://share.google/wUnUF0QXhElJjGm9a (Last accessed: 03.06.2025)

13. Олійник Т. О. Структура та класифікація оборотних коштів. Тиждень науки-2019. Факультет економіки та управління. Тези доповідей науково-практичної конференції. Запоріжжя : ЗНТУ, 2019. С. 81–83.

14. Onipe A. Yahaya., Umar M. Kutigi., Abiola A. Solanke., Joseph M. Onyabe., Safiya O. Usman. Current Assets Management and Financial Performance: Evidence from Listed Deposit Money Banks in Nigeria. URL: https://share.google/nI1SHJ1eJf7jb8o8h (Last accessed: 03.06.2025)

15. Управління оборотними активами підприємства. URL: http://studfile.net/preview/10095097/page:20/ (дата звернення: 04.06.2025).

16. Денисенко Д. Управління оборотними активами підприємства в умовах нестабільності. URL:

https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f3c8e62b-3b3f-4f4c-a972
58919dbead23/content (дата звернення: 05.06.2025).

17. Дехтяр Н. А. Дейнека О. В. Черноус Т. М. Управління оборотними активами підприємства. Економіка і суспільство, 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/97.pdf (дата звернення: 05.06.2025).

18. Asset management handbook & toolkit. 2023. URL: https://www.des.nh.gov/sites/g/files/ehbemt341/files/documents/wd-21-04.pdf (Last accessed: 06.06.2025)

19. Турчак В. В., Жукова О. А., Управління оборотними активами як складова ділової активності підприємства. Подільський науковий вісник № 1 (29), 2024. URL: https://pnv.in.ua/images/Magazine/1_2024/Turchak_Zhukova.pdf (дата звернення: 06.06.2025).

20. Лисьонкова Н. М., Захарчук В. Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Приазовський економічний вісник, 2018. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/63.pdf (дата звернення: 06.06.2025).

21. Швець Ю. О., Скворцова А. В., Управління оборотними активами підприємств. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. URL: http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015/29.pdf (дата звернення: 07.06.2025).

22. Брушко Ґ. В. Методологічні основи управління оборотними активами. Проблеми матеріальної культури – Економічні науки. URL: https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/308d2e9f-8464-48da-a969-18cf1c850351/content (дата звернення: 08.06.2025).

23. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка та держава*. 2021. No 4. С.157–162.URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3193 (дата звернення: 08.06.2025).

24. Управління оборотними активами підприємтва. URL: https://studfile.net/preview/10095097/page:20/ (дата звернення: 08.06.2025).

25. Брагіна О. С., Стельмащук Д. Д. Економічна сутність активів підприємства. Economic journal Odessa polytechnic university, 2024. URL: https://economics.net.ua/ejopu/2024/No4/16.pdf (дата звернення: 09.06.2025).

26. Литвинюк О. Основні аспекти управління активами та пасивами банків України. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5891/1/%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%92%D0%98%D0%9D%D0%AE%D0%9A%20%D0%9E..pdf (дата звернення: 09.06.2025).

27. Гаватюк Л. С., Пілат А. К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. Вісник Хмельницького національного університету, 2022. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6680/2022-en-1-32.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 10.06.2025).

28. Калашнюк Д. О., Матвієнко А. В., Виговський В. Г. Управління оборотними активами як складової майнового стану підприємства URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/540.pdf (дата звернення: 10.06.2025).

29. Stupnytska T., Volodina O., Holovachenko L., Sariieva H. Aspects of determination and classification of current assets of the enterprise according to national and international accounting standards. URL: https://www.researchgate.net/publication/360251736_Aspects_of_determination_and_classification_of_current_assets_of_the_enterprise_according_to_national_and_international_accounting_standards (дата звернення: 11.06.2025).

30. Функція прийняття управлінських рішень URL: https://studfile.net/preview/5349854/page:29/ (дата звернення: 11.06.2025).

31. Чемчикаленко Р. А., Майорода О. Є., Люткіна А. В. Оцінка

ефективності управління активами та пасивами підприємства. *Економіка і суспільство. Серія «Гроші, фінанси і кредит».* 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/78.pdf (дата звернення: 11.06.2025).

32. Ліпич Л. Г., Економіка підприємства. 2021. С 238 URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-12 (дата звернення: 11.06.2025).

33. Кремень О. І., Мосійчук Р. Л., Кремень В. М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнесінформ*, 2020. № 8. С. 202–210. URL: https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a7ec6251-4b59-4947-9bcb-44c1db7732fd/content (дата звернення: 11.06.2025).

34. ABC-аналіз у категорійному менеджменті. URL: https://pricer24.com/uk/blog/shho-take-abs-analiz-yak-i-dlya-chogo-jogo-provoditi-v-kategorijnomu-menedzhmenti/ (дата звернення: 12.06.2025).

35. Селезньова Н.О., Казакова І.С. Використання формули вілсона для визначення економічного розміру замовлення на промислових підприємствах. Економічні науки. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/100-105.pdf (дата звернення: 12.06.2025).

36. Гудзь О.І., Мусійовська О.Б. Управління дебіторською заборгованістю відповідно до етапу життєвого циклу підприємства. Економіка і суспільство Випуск 8 /2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/40.pdf (дата звернення: 12.06.2025).

37. Шехтерле Р. Р. Сучасні шляхи підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Економіка і суспільство Випуск 15/2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/140.pdf (дата звернення: 12.06.2025).

38. Петченко М. В. Методичний підхід до адаптивного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. Електронний журнал «Ефективна економіка» № 2, 2017. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5850 (дата звернення: 14.06.2025).

39. Морозюк Д. І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід № 1/2015. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2015/25.pdf (дата звернення: 14.06.2025).

40. Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є., Водоріз Я. С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Економіка і суспільство Випуск 15/2018. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf (дата звернення: 14.06.2025).

41. Марусяк Н. Л., Фінанси підприємств. 2023. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8212 (дата звернення: 14.06.2025).

42. Купріна Н. М., Васьковська К. О., Пчелянська Г. Б., Величко О. М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. *Економіка харчової промисловості*. 2020. т. 12. Вип. 4. С. 65–78.

43. Дубєй Ю. В. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу промисловими підприємствами України. *Економічний вісник Національного гірничого університету.* 2018. № 2. С. 100–108. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2018/2/ EV20182_100-108.pdf (дата звернення: 14.06.2025).

44. Показники ефективного використання оборотних коштів. URL: https://studfile.net/preview/5704623/page:20/ (дата звернення: 15.06.2025).

45. Arbidane I. Management of current assets in the context of increasing the Enterprise’s Profitability. URL: https://www.researchgate.net/publication/281476686_Management_of_current_assets_in_the_context_of_increasing_the_Enterprise's_Profitability (Last accessed: 14.06.2025)

46. Волчек Р. М. Аналітичне забезпечення управління оборотними активами підприємства. URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2023/312-313/pdf/61-66.pdf (дата звернення: 14.06.2025).

47. Пойманов С. Десять років успіху. Газета *«Урядовий кур'єр».* URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/desyat-rokiv-uspihu/(дата звернення: 17.06.2025).

48. ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/33298371/ (дата звернення: 18.06.2025).

49. Офіційний сайт компанії «Укрбуд». URL: https://ub.kiev.ua/ (дата звернення: 18.06.2025).

50. Окрема фінансова звітність ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд» URL: https://ub.kiev.ua/pro-kompaniyu.html (дата звернення: 18.06.2025).

51. Державне Акціонерне Товариство «Будівельна компанія «Укрбуд» URL: https://opendatabot.ua/c/33298371?from=search (дата звернення: 18.06.2025).

52. Консолідована фінансова звітність ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд» URL: http://ub.kiev.ua/finansova-ta-insha-informatsiia/konsolidovana-finansova-zvitnist-kompanii-ukrbud-za-2023-rik.html (дата звернення: 18.06.2025).

53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 22.06.2025).

54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 22.06.2025).

55. Вареник В. М. Євтушенко Я. С. Діагностичний аналіз ефективності управління активами підприємства. Східна європа: економіка, бізнес та управління випуск 1 (12) 2018. URL: http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1766/1/Varenyk.pdf (дата звернення:

25.06.2025).

56. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід № 2/2021. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf (дата звернення: 25.06.2025).

57. Мороз О. О., Шварц М. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах. Матеріали XLVI наук.-техн. конф. підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. Вінниця, 2017. URL: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/view/3175 (дата звернення: 25.06.2025).

58. Ковальська Л. Л. Кривов'язюк І. В. Економіка підприємства Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. С335 URL: https://www.tkfk.te.ua/wp-content/uploads/2024/02 (дата звернення: 27.06.2025).

59. Косова Д., Роганова Г.О. Фінансовий механізм управління оборотними коштами підприємств, 2013. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe529aa8-4b91-4051-bf6d-b1fae8af0b00/content (дата звернення: 27.06.2025).

60. Маринович О. О., Шухманн В. А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. Ефективна економіка, 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/152.pdf (дата звернення: 30.06.2025).

61. Павленко О. П., Бурсук Г. Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. «Молодий вчений» № 10, 2017. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10/221.pdf (дата звернення: 30.06.2025).

62. Верховод М. С., Смолянська О. Ю. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/studconf/365.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

63. Лисьонкова Н. М., Захарчук В. Ю. Підвищення ефективності

управління оборотними активами підприємства. Приазовський економічний вісник, випуск 5(10) 2018. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/63.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

64. Шепелевич В. В. Проблеми в управлінні оборотними активами та шляхи їх подолання. Агросвіт № 14, 2014. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/14_2014/15.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

65. Ринковий ризик. URL: https://stud.com.ua/58499/menedzhment/rinkoviy_rizik (дата звернення: 08.09.2025).

66. Окрема фінансова звітність ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд» за 2024р. URL: https://ub.kiev.ua/finansova-ta-insha-informatsiia/okrema-finansova-zvitnist-dat-budivelna-kompaniia-ukrbud-za-2024-rik.html (дата звернення: 08.09.2025).

67. Морозюк Д. І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід № 1/2015. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2015/25.pdf (дата звернення: 08.09.2025).

68. Бензерук М. Необхідність управління оборотним капіталом підприємства в сучасних умовах. URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2016/241/pdf/16-29.pdf (дата звернення: 15.09.2025).

69. Демченко Т. А Напрями удосконалення обліку, аналізу та аудиту оборотних активів підприємств на базі сучасних комп'ютерних технологій. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід № 23/2016. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2011/16.pdf (дата звернення: 17.09.2025).

70. Чорногуз Л. П. Особливості управління оборотним капіталом торговельних підприємств. Електронний журнал «Ефективна економіка» № 9, 2020 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=311 (дата звернення: 17.09.2025).

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Воловик Аделіна Павлівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітня програма «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти a.volovik2206@gmail.com.

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Оцінка ефективності управління оборотними коштами ДАТ «Будівельна компанія «Укрбуд» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

–згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____	_____	А.П. Воловик
(дата)	(підпис)	(ініціали, прізвище)